

ZPRÁVODAJ

MINISTERSTVA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

Červenec 2003

Ročník

ČASOPIS SE TISKNE NA RECYKLOVANÉM PAPIRU

OBSAH

Rozhovor měsíce

Čekáme na novelu zákona
o ochraně přírody a krajiny1

Aktuality

ČR se připojila k ochraně Karpat3

Vláda přijala novely zákonů z oblasti
životního prostředí a nařízení o Plánu
odpadového hospodářství ČR4

Nadace dala ošetřit Strom roku 20025

Návštěva ministra životního
prostředí ČR v Gruzii a Arménii6

Světový den životního prostředí oslavili
i výrobci ekologicky šetrných výrobků9

ČR podepsala v Kyjevě
dva mezinárodní závazky9

Ministr Ambrozek odměnil vítěze
Šetrného papírování10

Kancelář prezidenta republiky a pět
ministerstev neposkytlo informace10

Stanovisko MŽP k dovozu
sloních samic do zlínské ZOO11

Největší české větrné elektrárny
spuštěny v Jindřichovicích12

Čistá energie u vás doma13

V Bruselu byly předány Evropské ceny14

Pozvánka na seminář
„Čištění odpadních vod
z obcí do 2000 obyvatel“14

Konference

Subregionální seminář
k plnění Cartagenského protokolu15

Průběh a výsledky 11. zasedání
Komise OSN pro udržitelný rozvoj16

Evropská unie

Evropské fondy a životní prostředí18

Evropská unie poskytne ČR 80,9 mil. €21

Informujeme

Krkonošský národní park
slaví letos 40 let od svého založení22

Italský přístup k nakládání
s biodegradabilními odpady25

Mezinárodní den biologické
rozmanitosti v roce 200327

Dokument režiséra Josefa Císařovského
„Mapa míst svatých i klatých“
oceněn na Slovensku28

Eva Mikešová přebírá ocenění Ekologicky šetrný výrobek za kancelářský nábytek Toro. K článku na str. 9. Foto archiv MŽP

Čekáme na novelu zákona o ochraně přírody a krajiny

Rozhovor Jany Plamínkové s PhDr. Petrem Dolejským,
ředitelem Správy Chráněných krajinných oblastí

Jak se do činnosti Vaší organizace promítly změny na MŽP v sekci ochrany přírody a krajiny, konkrétně vznik odboru zvláště chráněných částí přírody?

Doba existence změn je příliš krátká na to, aby se daly vyhodnotit. Těžko mohu posuzovat, jak probíhala komunikace v bývalé organizační struktuře MŽP, jsem v úřadě teprve tři čtvrtě roku. Osobně ale žádné problémy v komunikaci nevidím, konkrétně s ředitelkou odboru zvláště chráněných částí přírody Dr. Vopálkovou se domlouváme na všem velmi operativně a bez problémů. Náročnější organizační změny pro nás pravděpodobně bude znamenat novela zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny.

Co pro vás fakticky bude znamenat novela tohoto zákona?

Když jsem loni v září nastoupil, tak se předpokládalo, že když vše půjde dobře, bude novela schválena na jaře letošního roku. Dnes už spíše jen optimisté věří, že bude v září či říjnu. Samozřejmě se připravujeme na změny, které by naší organizaci přineslo schválení vládní předlohy. K zákonu je však podáno přes 200 pozměňovacích návrhů, z nichž řada má přímé důsledky pro

Foto J. Plamínková

naši organizaci, a tak s definitivním řešením musíme počkat až na schválenou verzi. My se teď raději věnujeme své práci, které máme dost a dost. Novelou zákona 114/92.Sb. se začneme detailně zabývat okamžikem jejího schválení Poslaneckou sněmovnou.

Jak se do fungování Správy CHKO i jednotlivých správ chráněných krajinných oblastí promítá vznik soustavy Natura 2000?

Příprava soustavy Natura 2000 je garantovaná Agenturou ochrany přírody a krajiny. Většina organizační práce s tím spojené leží tedy na bedrech Agentury. Jednotlivé Správy CHKO musí prostřednictvím vlastních pracovníků či externistů plně zabezpečit přípravu soustavy NATURA 2000 na svých územích. Práce spojená s mapováním a vymezováním území je mimořádně personálně i finančně náročná. To nejtěžší je však před námi – předjednat s vlastníky a dalšími dotčenými osobami a institucemi území navržená do soustavy evropsky významných chráněných území, a následně zajistit těmto územím potřebnou ochranu.

Hrozí, že by příprava Natury nabrala zpoždění? Přechodné období jsme nedostali...

Bohužel, posunutí termínu schválení zmíněné „euronovely“ zákona o ochraně přírody a krajiny může znamenat zpoždění ve vyhlášení „ptačích území“, které bychom měli mít dokončené k datu vstupu do EU, tedy 1. května příštího roku. Věřím však, že díky dobré přípravě, která nyní ve spolupráci MŽP, AOPK a Správy CHKO ČR probíhá, se podaří vše zvládnout v co nejkratším možném termínu.

Připravujete se nějak na vznik Správy ochrany přírody, kdy byste měli získat postavení správních úřadů?

Nejde o nic zcela nového. Správa ochrany přírody tady v podstatě je v podobě stávající Správy CHKO ČR. Ke změně názvu došlo po připomínce Ministerstva zemědělství, že když budeme spravovat i oblasti mimo CHKO, tak bychom se neměli jmenovat Správa chráněných krajinných oblastí, ale nějak jinak, např. Správa ochrany přírody. Vlastní výkon státní správy zůstane zachován na úrovni jednotlivých Správ CHKO – v budoucnu zřejmě regionálních pracovišť Správy ochrany přírody. Správám CHKO pravděpodobně přibudou některá prvoinstanční rozhodování z MŽP a získají některé nové pravomoci vyplývající z nyní projednávané „euronovely“ zákona o ochraně přírody a krajiny. Věřím však, že díky desetileté existenci speciální státní správy v ochraně přírody to naše organizace zvládne. Samozřejmě bude nutné odpovídající personální a materiální posílení. Jinak platí, co jsem již řekl v úvodu. Na změny přepokládané vládní předlohou se připravujeme, ale s přijetím konkrétních řešení musíme počkat až na schválení novely zákona.

Předtím, než jste se stal ředitelem Správy CHKO, jste byl vedoucím Správy CHKO Bílé Karpaty. Znáte tedy situaci „zdola“. V čem jsou podle Vás silné a slabé stránky činnosti CHKO?

Jsem přesvědčen, že Dr. Pelc, který tuto organizaci zakládal, odvedl obrovský kus práce. Dnes možná jen těžko někdo docení, co se mu tu podařilo: vybudovat silné odborné pracoviště s dobrým personálním a materiálním vybavením. Silnou stránku vidím především v obhájení potřeby speciální státní správy. I když vidíme možnosti dalšího zlepšení a snažíme se o ně, můžeme již dnes konstatovat, že výkon státní správy na správách CHKO je na velmi vysoké úrovni. Slabou stránku vidím především v existenci čtrnácti odvolacích orgánů a tedy obtížnosti jednotného metodického vedení, což občas zapříčiňuje rozdíly ve výkladu zákona. Například Správa CHKO Český ráj má „nad sebou“ tři územní odbory. To obnáší tři právní názory! Nebo naopak na území Libereckého kraje působí tři správy CHKO, které nemají jednotnou metodiku pro výkon státní správy. Někdy tak nastávají těžko akceptovatelné situace, kdy to, co vyhovuje jednomu odvolacímu orgánu, nevyhovuje druhému. Účinné jednotné metodické vedení je nutné. Vznik Správy ochrany přírody tyto nedostatky jistě napomůže odstranit. Další slabou stránku vidím v množství správních řízení, které se v současné době na území CHKO vedou. Budu usilovat, aby ve IV. zónách CHKO v zastavěných územích měst a velkých obcí, kde územně plánovací dokumentace respektuje výnos a plán péče příslušné CHKO, se v budoucnu omezilo rozhodování ve věcech, které neohrožují zájmy ochrany přírody a krajiny. Nerad bych, aby se z pracovníků Správ stávali pouze úředníci s klotovými rukávy, kteří přestávají znát spravované území.

Zmínil jste Český ráj. To je vlastně poslední CHKO, která se dočkala rozšíření. Chystá se rozšiřování či vyhlášení nějakých dalších?

Připravuji se podklady pro vyhlášení Novohradských hor, Českého lesa a Středního Poohří. Jsem též přesvědčen o potřebě revize některých hranic CHKO. Nevím, proč by na území CHKO měla být šesti či sedmitisícová města. Město Děčín třeba z větší části leží v CHKO. Na území těchto měst totiž supluje stavební úřad a z hlediska ochrany přírody tam často žádné zvláštní poslání nemáme.

Chtěli bychom vést hranice CHKO racionálně. Např. v CHKO Bílé Karpaty nám vyšlo, že bychom mohli snížit výměru CHKO ze 740 km² na 510 km² tím, že bychom vyloučili místa, která s Bílými Karpaty nemají nic společného, a větší města. Nevidím důvod, proč bychom měli spravovat třeba území Lázní Luhačovice. Samozřejmě něco jiného jsou vesnice s rozptýlenou zástavbou.

Optimalizace hranic CHKO je tedy jedna věc. A co rozšiřování? Jak jsou daleko Novohradské hory a Český les?

Tyto dvě jsou v přípravách nejdále. Z našeho pohledu by nebyl problém k vyhlášení přistoupit, ale opět se čeká na novelu zákona o ochraně přírody a krajiny. V Novohradských horách bude navíc potřeba věnovat čas na jednání se samosprávami,

kteří jsou účelově dezorientováni a dostávají špatné informace od některých podnikatelů, co vše jim ochrana přírody zakáže či nepovolí, jaká břemena jim pro rozvoj mikroregionu nasadí, že ubude pracovních příležitostí atd. Český les je v tomto ohledu bezproblémový, tam samosprávy naopak vyhlášení vítají, oprávněně si od něj slibují rozvoj širšího regionu (zejména v podobě šetrného turistického ruchu) a chtějí ho co nejdříve.

V brzké době se má výrazně rozšířit biosférická rezervace Pálava – z 83 km² na 280 km². Správa biosférické rezervace bude v Břeclavi. Proč nebude v Mikulově jako Správa CHKO? To se budou o biosférickou rezervaci starat jiní lidé než o CHKO? Proč?

Obávám se, že v této republice jen málo lidí tuší, co se skrývá pod pojmem biosférická rezervace. Biosférická rezervace je svým způsobem ocenění, které uděluje UNESCO v rámci svého programu Člověk a biosféra. Přirovnal bych to k tomu, co se dělá ve filmovém průmyslu, když je film výjimečně dobrý – dají mu Oscara či jiné ocenění. Podobně titul „biosférická rezervace“ propůjčuje UNESCO územím, kde člověk neztratil kontakt s přírodou tak výrazně, že by ji devastoval nevratným způsobem. Je to ocenění regionu a obyvatel, kteří tam žijí, že dosud mají smysl pro krajinu a že se s ní umí vycházet v koexistenci.

Biosférická rezervace Pálava by se měla stát součástí většího celku – biosférické rezervace Dolní Morava, která zahrnuje kromě Pálavy především rozsáhlé lužní lesy v oblasti soutoku Moravy a Dyje.

Biosférická rezervace nemusí mít žádnou zvláštní správu. Institut biosférické rezervace ji ani nepředpokládá. Stát je však povinen nejceněnější části těchto rezervací ochránit. V případě Dolní Moravy to je pro-

střednictvím CHKO Pálava a soustavy maloplošných zvláště chráněných území.

Plánovaná „Správa biosférické rezervace Dolní Morava“ je zatím uvažována jako obecně prospěšná společnost založená významnými místními vlastníky, obcemi a nevládními organizacemi, která bude mít za cíl především osvětu a vzdělávání. Považoval bych však za nešťastné, pokud by tato o.p.s. nesla název „Správa ...“. Obyčejný člověk totiž vnímá založení každého podobného úřadu negativně jako něco, co ho bude sekýrovat, kontrolovat a obtěžovat.

Změnil jste dost zásadně svůj soukromý život, jste v Praze sám bez rodiny i bez Bílých Karpat. Jak to nesete a byl jste se letos vůbec podívat na kvetoucí karpatské louky?

To je, bohužel, problém. Každý ho řeší jinak a každý s jiným úspěchem. Víkendy se snažím být doma s rodinou a zeptáte-li se, zda to stačí, tak vám klidně odpovím – nestačí. Musím přiznat, že jsem chtěl po nástupu navštívit velmi rychle všechny „chráněnký“. Někam jsem musel jet i několikrát, někam jsem se nedostal. To podle množství a závažnosti problémů, které jsme museli s kolegy řešit. Ale v Karpatech jsem byl dvakrát. A naštěstí to bylo příjemné. Poprvé to bylo na už tradiční setkání Správy CHKO Bílé Karpaty se starosty obcí a měst a podruhé to bylo trochu tajně, v neděli – s naším psem jsme se prošli po NPR Čertoryje. I když se kolegové z Karpat trochu zlobili, jsem rád, že jsem tam tehdy nikoho nepotkal. Mohl jsem totiž hafoše pustit z vodítka a on se nádherně proběhl. Měl jsem pocit, že se mu tam docela líbilo. A mně taky.

Děkuji za rozhovor.

4. 6. 2003

Česká republika se připojila k ochraně Karpat

Česká republika se dne 23. května 2003 připojila k Rámcové úmluvě o ochraně a udržitelném rozvoji Karpat. Na konferenci ministrů životního prostředí „Životní prostředí pro Evropu“ v ukrajinském Kyjevě ji podepsal ministr životního prostředí Libor Ambrozek.

Smluvní strany si od Úmluvy slibují lepší ochranu jedinečné karpatské přírody a intenzivnější mezinárodní spolupráci. Měly by se společně zaměřit například na ochranu vod, dopravní politiku či územní plánování.

Karpatský oblouk se táhne přes území šesti států (ČR, Polsko, Slovensko, Maďarsko, Ukrajina, Rumunsko), nepatrná část spadá do Rakouska a Srbska. Do České republiky zasahuje západní okraj Karpat – Moravskoslezské Beskydy, Javorníky, Vsetínské a Hostýnské vrchy, Vizovická vrchovina, Chřibý, Ždánický les, Bílé Karpaty a Pavlovské vrchy.

Podle Světového fondu ochrany přírody (WWF) patří Karpaty mezi 200 nejvýznamnějších a zároveň nejohroženějších světových oblastí z hlediska pestrosti rostlinných i živočišných druhů. Zařadily se tak například mezi deštné pralesy v Brazílii a Argentině, jezero Bajkal, Středozemní moře či Velký bariérový útes.

„Karpaty patří mezi poslední evropská útočiště velkých šelem jako je vlk či medvěd, jsou jednou z oblastí nejužšího rozsahu přirozeného horského lesa na kontinentě. V naší republice leží jen malá část, ale jejich ochrana by měla patřit mezi jednu z priorit celé Evropy“, řekl ministr životního prostředí Libor Ambrozek.

Více informací například na:

<http://www.panda.org>, <http://www.carpathians.org>, <http://www.nadacepartnerstvi.cz>

(z materiálů tiskového oddělení MŽP)

Vláda přijala novely zákonů z oblasti životního prostředí a nařízení o Plánu odpadového hospodářství ČR

Vláda na svém zasedání 4. června přijala některé novely zákonů z oblasti životního prostředí a nařízení o Plánu odpadového hospodářství ČR.

Novely zákonů o obalech a odpadech

Těžištěm **změny zákona o obalech** (č. 477/2001 Sb.) je návrh nové definice pojmu „obal“, jenž je plně v souladu s právem Evropského společenství a v jehož důsledku se upřesňuje rozsah působnosti zákona o obalech. S tím souvisí zavedení definice nového pojmu „jiný konečný uživatel“. Podstatně se také mění, a to z hlediska procesního i institucionálního, rozhodování v pochybnostech, zda výrobek je obalem. S cílem omezit povinným osobám administrativní zátěž se ruší povinnost vypracovat dosavadní prohlášení o splnění podmínek uvedení obalu na trh a nahrazuje se jednodušším kontrolním mechanismem. Zásadním přínosem zejména pro malé podnikatele je návrh na výjimku z placení registračních a evidenčních poplatků pro osoby, které mají méně než 300 kg obalů za kalendářní rok. V návaznosti na tuto výjimku ministerstvo připravuje rovněž zjednodušení vedení a vykazování evidence pro dotčené osoby. Návrh obsahuje několik dalších změn, z nichž některé jsou odůvodněny požadavkem souladu s tzv. primárním právem Evropského společenství.

Hlavním důvodem **změny zákona o odpadech** č. 185/2001 Sb., je transpozice předpisu Evropského společenství, kterým je směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/53/ES ze dne 18. září 2000 o vozidlech s ukončenou životností, jejímž gestorem je Ministerstvo životního prostředí.

Nad rámec této směrnice stanoví navrhovaná právní úprava základní požadavky na nakládání se všemi motorovými vozidly určenými k provozu na pozemních komunikacích pro přepravu osob, zvířat a věcí, stanou-li se odpadem (autovrakem). Požadavky směrnice jsou vztaženy na tzv. „vybrané autovrak“, definované v souladu s definicí autovraku citované směrnice. Novelou zákona o odpadech se navrhuje zavedení poplatku za dovážení ojetá vozidla pro všechny jejich dovozce a pro individuální dovozy i za nová vozidla. Poplatky by měly být podle návrhu placeny do Státního fondu životního prostředí, a to na zvláštní účet určený výhradně pro nakládání s vybranými autovraky. Příjemci prostředků z fondu by byly vedle podnikatelských subjektů i obce (např. při odstraňování autovraků z veřejných prostranství). Další úprava se týká nakládání s vozidly umístěnými, nebo spíše odloženými v rozporu se zákonem.

Pro plnou harmonizaci s předpisy ES byly provedeny změny týkající se povinnosti nakládat s vybranými autovraky tak, aby bylo dosaženo směrnici stanovených kvót pro opětovné použití a materiálové využití demontovaných částí vybraných autovraků, která v původním návrhu byla uložena pouze dovozcům a výrobcům vozidel a na základě připomínek byl rozšířen okruh povinných osob kromě výrobců

a dovozců aut i na všechny subjekty zúčastněné na sběru, zpracování a dalším nakládání s vybranými autovraky. Povinnosti výrobců a dovozců vybraných vozidel byly rozšířeny o povinnost poskytovat informace nutné ke zpracování vybraného autovraku ve lhůtě 6 měsíců po uvedení typu vozidla na trh.

Další neformální změny se týkají § 41 a 42 (plány odpadového hospodářství ČR a krajů). Změny byly provedeny na základě zkušeností se souběžně probíhajícími schvalováními nařízení vlády o plánu odpadového hospodářství ČR. Nařízení vlády bude obsahovat pouze závaznou část POH ČR, ostatní části budou vydány na portálu veřejné správy nebo jiným způsobem. Obsah závazné části POH byl upraven tak, aby jeho ustanovení byla pouze normativního charakteru. V souladu se změnami POH ČR byl upraven i obsah a členění POH krajů. Upravena byla i některá ustanovení týkající se procedurální stránky procesu projednávání, schvalování a připomínkování návrhů POH.

V souladu s článkem 14 směrnice 1999/31/ES se doplňuje přechodné ustanovení, kterým se stávajícím skládkám odpadů dává větší časový prostor pro přizpůsobení se novým požadavkům, a to formou plánu úprav skládky, které provozovatelé předloží příslušnému správnímu úřadu (krajský úřad) ke schválení. Do § 14 odstavce 5 zákona se doplňuje zmocnění pro úpravu obsahu plánu úprav skládky prováděcím právním předpisem.

Nařízení vlády o Plánu odpadového hospodářství ČR

Pro politiku odpadového hospodářství je směrnici ES a 6. environmentálním akčním programem EU definována řada požadavků, které jsou do schváleného POH ČR již promítnuty. Strategickým cílem č.1 pro oblast odpadového hospodářství je prevence, tzn. předcházení vzniku odpadů. Splnění tohoto požadavku ovšem předpokládá změny v chování veřejné správy, podnikatelské sféry i všech občanů tak, aby se postupně:

- **snížovala měrná produkce odpadů nezávisle na ekonomickém růstu,**
- **maximálně využívalo odpadů jako náhrady primárních přírodních zdrojů,**
- **minimalizovaly negativní vlivy na zdraví lidí a životní prostředí při nakládání s odpady.**

POH ČR je zpracován pro období 2003 – 2012 a stanoví řadu zásad a cílů při nakládání s odpady, např.:

- zvýšit využívání odpadů s upřednostněním recyklace na 55 % všech vznikajících odpadů do roku 2012 a zvýšit materiálové využití komunálních odpadů na 50 % do roku 2010 ve srovnání s rokem 2000;
- snížit hmotnostní podíl odpadů ukládaných na skládky o 20 % do roku 2010 ve srovnání s rokem 2000 a s výhledem dalšího postupného snižování;

- snížit maximální množství biologicky rozložitelných komunálních odpadů (dále jen „BRKO“) ukládaných na skládky tak, aby podíl této složky činil v roce 2010 nejvíce 75 % hmotnostních, v roce 2013 nejvíce 50 % hmotnostních a výhledově v roce 2020 nejvíce 35 % hmotnostních z celkového množství BRKO vzniklého v roce 1995;
- snížit měrnou produkci nebezpečných odpadů o 20 % do roku 2010 ve srovnání s rokem 2000 s předpokladem dalšího snižování;
- dále pro autovraky, elektrická a elektronická zařízení, baterie a akumulátory, odpadní oleje, stavební odpady ad.

Uplatňování POH ČR podpoří MŽP zpracováním **realizačních programů**, k jejichž přípravě byly ustanoveny pracovní skupiny. V pracovních skupinách je zastoupena většina dotčených subjektů, tzn. původci odpadů, zpracovatelé odpadů, odběratelé produktů vyrobených v zařízeních na zpracování odpadů, svazy, asociace, sdružení, veřejná správa, NNO a další. Při zpracování uvedených realizačních programů bude uplatňován proces strategického plánování, efektivní komunikace a partnerství.

Jedním z předpokladů pro splnění cílů a opatření stanovených v POH ČR je podpora vzniku integrovaných systémů nakládání s odpady na území mikroregionů, krajů a případně i větších územních celků po vzájemné dohodě dotčených samospráv. Reálným předpokladem, na základě příkladů z členských států EU, je možnost čerpání finančních prostředků z fondů EU na podporu integrovaných systémů nakládání s odpady, tzn. soustavu zařízení pro nakládání s odpady včetně toků surovin a energií. Důležitým předpokladem je vytvořit příznivé prostředí pro podnikatelskou sféru, tak aby se zvýšil zájem o podnikání v oblasti úpravy, zpracování, využívání odpadů atd. MŽP již připravuje metodiku pro předkládání žádostí na fondy EU, aby samospráva a podnikatelský sektor dokázaly včas a dobře připravit vhodné projekty.

Při posuzování a schvalování projektu předkládaného na fondy EU se vždy bude přihlížet k celkovému efektu projektu nejen místnímu, a proto projekt musí vycházet ze schválených národních strategií, koncepcí a plánů.

(z materiálů tiskového oddělení MŽP)

Nadace dala ošetřit Strom roku 2002

Popovský jasan ztepilý, který loni získal ocenění **Strom roku 2002**, se letos na jaře dočkal nejen odborné pomoci, ale i slavnosti, kterou na jeho počest uspořádala koncem dubna Nadace Partnerství (pořadatel ankety Strom roku) spolu s jáchymovskou radnicí. Zároveň byl strom i odborně ošetřen specializovanou firmou.

Popovský jasan zvítězil mezi 140 navrženými stromy z celé České republiky. Hlasování se za podpory médií zúčastnilo přes 1300 lidí, přičemž jasan, stojící na území zaniklé obce Popov nedaleko Jáchymova, získal 444 hlasů. Strom je 200 let starý, 26 metrů vysoký a se svými 663 centimetry po obvodu kmene je největší svého druhu v ČR. Obec, v níž kdysi stával, doplatila na odsun německého obyvatelstva po válce a posléze na těžbu uranu.

Letos proběhl již druhý ročník ankety „Strom roku“, které se aktivně zúčastnilo i MŽP. Anketou Strom roku, nad níž převzal záštitu ministr životního prostředí Libor Ambrozek, chce Nadace Partnerství upozornit na velký význam stromů. Anketa je součástí

programu „**Strom života**“ Nadace Partnerství, který podporuje vysazování stromů v krajině, ve městech i v lesích. Program usiluje o zapojení lidí do přípravy projektů a zejména do samotné výsadby.

Nadace Partnerství vyhlásila souběžně i veřejnou sbírku „**Adoptujte strom!**“ Peníze od dárců jsou shromažďovány na samostatném účtu. Z těchto peněz jsou podporovány projekty neziskových organizací a místních samospráv na výsadbu stromů v České republice. Výsledkem dosud uskutečněných projektů je přes 65 000 nově vysazených stromů.

Seznam podpořených projektů, jména dárců i další informace naleznete na <http://www.stromzivota.cz>.

Pla

Návštěva ministra životního prostředí České republiky v Gruzii a Arménii

V rámci aktivit při přípravě na Světový summit o udržitelném rozvoji (WSSD) se Česká republika zapojila do partnerské iniciativy „Partnerství Východu a Západu pro životní prostředí regionu východní Evropy, Kavkazu a střední Asie“, která pak byla oficiálně vyhlášena na WSSD dne 2. září 2002 za aktivní účasti ministra životního prostředí ČR L. Ambrozka. Výstupem této iniciativy je „Strategie pro životní prostředí zemí východní Evropy, Kavkazu a střední Asie“ na roky 2003 – 2007, která byla přijata 12 zeměmi regionu na 5. ministerské konferenci Evropské hospodářské komise OSN (EHK OSN) „Životní prostředí pro Evropu“ v Kyjevě 23. května 2003.

S cílem konkretizovat možnosti zapojení ČR do budoucí implementace „Strategie“ proto navštívil v polovině dubna tohoto roku ministr životního prostředí ČR Gruzii, která je koordinátorem přípravy Strategie, a Arménii. Zároveň se jednalo o vůbec první návštěvu člena vlády ČR v těchto dvou kavkazských republikách od vzniku samostatné ČR.

Jednání v Gruzii

Během návštěvy Gruzie proběhlo jednání s představiteli Ministerstva životního prostředí a ochrany přírodních zdrojů v čele s ministryní Nino Čchobadze, s náměstkem předsedy vlády Mulukou Nikolajšvilim, s předsedou Výboru pro ochranu životního prostředí a přírodních zdrojů Parlamentu Gruzie Tengizem Gazdelianim, s premiérem hlavního města Tbilisi George Šeradzem, s výkonnou ředitelkou Regionálního střediska životního prostředí pro Kavkaz Nato Kirvalidze a s ředitelem Kanceláře programu WWF pro Kavkaz Giorgi Sanadiradzem.

Proběhla široká výměna informací o otázkách ochrany životního prostředí v obou zemích s důrazem na potřeby Gruzie v souvislosti s nadcházející implementací nejen „Strategie“, ale i národních programových dokumentů, např. Národního akčního plánu životního prostředí z r. 2000 s jeho prioritami – oprava a zlepšení zásobování vodou a kanalizačního systému, zvýšení podílu městské hromadné dopravy a zajištění kontroly kvality pohonných hmot, zavádění nejlepších dostupných technologií a čistší produkce při obnově průmyslové a zemědělské výroby, zlepšení nakládání s odpady včetně využití ekonomických nástrojů, zavedení integrované ochrany pobřežní zóny Černého moře, ochrana biologické rozmanitosti a lesů v souvislosti s negativními důsledky častých energetických krizí v zemi. Směrodatnými pro Gruzii jsou závěry a doporučení „**Hodnocení životního prostředí Gruzie**“, provedené EHK OSN v lednu 2003, s jejichž realizací se Gruzie nebude moci sama bez zahraniční pomoci vypořádat.

Gruzie ustavila **Státní komisi pro udržitelný rozvoj** již v r. 1996. V jejím čele je prezident republiky, místopředsdkyní je ministryně životního prostředí a ochrany přírodních zdrojů. Doposud se však **Národní strategii udržitelného rozvoje** nepodařilo zpracovat, mělo by se tak stát v průběhu roku 2004.

Problémy při ochraně životního prostředí

Gruzie hodlá přizpůsobovat svoji legislativu především legislativě Evropských společenství, a proto jsou pro ni velmi zajímavé zkušenosti těch zemí,

včetně ČR, které již touto etapou prošly a dosáhly relativně dobrých výsledků. Pro Gruzii by byla přínosem nejen formální transpozice legislativy, ale především její implementace, vytváření administrativních a finančních předpokladů, vynucování a kontrola plnění legislativy.

Pro plnění těchto náročných úkolů však Gruzie nedisponuje dostatečnými prostředky, především pak samotné Ministerstvo životního prostředí a ochrany přírodních zdrojů (MŽPOPZ), jehož roční rozpočet činí pouhých 0,5 mil. USD. Problémem je, že poplatky za znečišťování životního prostředí, pokud se je vůbec podaří vymoci, jsou plně příjmem státního rozpočtu. Přitom by bylo potřebné v Gruzii investovat do potřeb ochrany životního prostředí zhruba 20 mil. USD. Pro gruzínskou stranu je zajímavá myšlenka zřízení státního fondu životního prostředí (SFŽP), který existuje v řadě zemí střední a východní Evropy včetně ČR a který významnou měrou pomáhá financovat ochranu životního prostředí. Vzhledem ke krizové ekonomické situaci kavkazských republik je však Mezinárodní měnový fond (MMF) proti vytvoření takového fondu. Gruzie by přivítala pomoc ČR při vytvoření SFŽP včetně vysvětlování jeho prospěšnosti širokému politickému spektru zemí.

Gruzie se potýká s elementárními potížemi při ochraně životního prostředí, jako jsou nedostatečná profesní připravenost environmentálních odborníků a státní administrativy. To však souvisí i s nedostatečným mzdovým oceněním (průměrný měsíční plat pracovníka ministerstva včetně inspektorů je pouhých 30 USD, pracovníka správy a ochrany lesů v terénu 15 USD) a absencí monitorovacích a kontrolních kapacit (nedostatečné vybavení pro kontrolu kvality ovzduší, vody apod.). Problémem jsou i přetrvávající separatistické tendence, a tím neuplatnitelnost a nevytlačitelnost legislativy na celém území státu.

Gruzie uvítá pomoc

Gruzínská strana by proto přivítala pomoc při zkvalitnění inspekce životního prostředí a při přípravě odborníků a kapacit pro efektivní plnění mezinárodních mnohostranných smluv (např. CITES, Basilejská úmluva, Montrealský protokol, CBD). Česká republika již v tomto směru poskytuje nebo hodlá poskytovat konkrétní pomoc Gruzii i Arménii na bilaterálním a mnohostranném základě (mnohostranný projekt za účasti ČR v rámci Montrealského protokolu v letech 2003 – 2005 – „Posílení kapacit národních ozonových jednotek ve 13 zemích jihovýchodní a východní Evropy, Kavkazu a střední Asie“, iniciativa ČR v rámci

Basilejské úmluvy a dalších mezinárodních smluv – Montrealský protokol, Rotterdamská úmluva, Stockholmská úmluva a CITES – na výměnu zkušeností v boji proti ilegálnímu obchodování s nebezpečným odpadem, látkami porušujícími ozonovou vrstvu, chemickými látkami a zakázanými druhy flóry a fauny).

Pod gruzínské MŽPOPZ patří rovněž problematika jaderné bezpečnosti a ochrany před radiací, kde by přivítalo navázání užších kontaktů se Státním úřadem pro jadernou bezpečnost (SÚJB) s cílem transferovat do Gruzie nejnovější legislativu. Gruzínské MŽPOPZ pokrývá i oblast využívání nerostného bohatství, spadá pod něj geologická a báňská služba, proto by mělo zájem o navázání kontaktů s ČGS a ČBÚ (vydávání povolení, inspekce, technologie šetrné k životnímu prostředí, prospekce apod.).

Při jednáních s gruzínskými představiteli byla zdůrazněna potřeba spolupráce, resp. české pomoci, při zpracování a implementaci plánů řízení v chráněných oblastech a národních parcích, v lesním hospodářství, při prosazování přeshraniční spolupráce v ochraně přírody, při uplatňování metodologie a doporučení IUCN a zkušeností z NATURY 2000.

Vedení hlavního města Tbilisi hodlá navázat užší kontakty s hlavním městem Prahou především v otázce řešení problematiky nakládání s městským odpadem (zkušenosti a doporučení pro výstavbu spalovny komunálního a průmyslového odpadu, kogenerace, ekonomická efektivnost s ohledem na tbiliské realie), čištění městských odpadních vod (Tbilisi má pouze málo funkční jednu mechanickou čistírnu odpadních vod), a při podpoře městské hromadné dopravy.

Pozvání na závěr

Na závěr jednání bylo s gruzínskou stranou podepsáno „**Společné prohlášení**“, sumarizující možné oblasti budoucí spolupráce. Byla dosažena předběžná shoda o prioritních oblastech spolupráce pro zbytek roku 2003 (inspekce, státní fond životního prostředí, ochrana přírody, jaderná bezpečnost).

Ministr životního prostředí ČR Libor Ambrozek pozval ministryni životního prostředí Nino Čchobadze k návštěvě ČR ve dnech 27. září – 4. října 2003, kdy se zároveň ve dnech 2. – 3. října 2003 zúčastní 10. setkání ministrů životního prostředí zemí Visegrádské skupiny a prezentuje jako koordinátorka „Strategii pro životní prostředí zemí východní Evropy, Kavkazu a střední Asie“ a možnosti, jak by se i ostatní země Visegrádské skupiny mohly zapojit do její realizace. Spoluúčast těchto zemí by vytvořila i prostor pro uplatnění podnikatelských subjektů, m.j. i v teritoriu Kavkazu.

Jednání v Arménii

Návštěvu Arménie uskutečnil ministr životního prostředí ČR ve dnech 16. – 18. dubna 2003, kde jednal především s představiteli ministerstva ochrany přírody (MOP) v čele s ministrem Vardanem Ajvazjanem, setkal se s předsedou Stálé komise Národního shromáždění Arménie pro sociální otázky, zdravotnictví a ochranu životního prostředí Gagikem Tadevosjanem, s předsedou Stálého výboru Národního shromáždění pro zahraniční vztahy Hovhannesem

Hovhannisjanem. Na závěr návštěvy byl přijat předsedou vlády Andranikem Margarjanem.

Životní prostředí v Arménii se potýká s podobnými problémy jako v Gruzii (viz „**Hodnocení stavu životního prostředí Arménie**“ provedené EHK OSN v r. 2000). Arménská strana hodnotí své možnosti ovlivnit stav životního prostředí s ohledem na omezené finanční prostředky a mocenské postavení resortu střídavě. Proto Arménie kriticky zvažuje své zapojení např. do mezinárodních mnohostranných environmentálních smluv, pokud není schopna vytvořit alespoň základní předpoklady pro jejich plnění.

Základním strategickým dokumentem pro oblast životního prostředí se stal v r. 1999 **Národní akční program životního prostředí**, realizace jehož čtyř etap by si měla v případě optimálních podmínek vyžádat téměř 95 mil. USD. Jeho prioritami jsou harmonizace environmentální legislativy s legislativou Evropských společenství včetně zavedení ekonomických nástrojů pro snižování znečištění a pro udržitelné nakládání s přírodními zdroji, prosazení integrovaného managementu vodních zdrojů, integrovaného územního plánu, posílení monitorovacích a kontrolních kapacit a mechanismů, zajištění elementárního čištění městských odpadních vod (v zemi je pouze 9 fungujících, převážně mechanických čistíren odpadních vod), ochrana biologické rozmanitosti a lesů.

Arménie ustavila v červenci 2002 **Radu pro udržitelný rozvoj** v čele s předsedou vlády, ministr ochrany přírody je jedním ze dvou místopředsedů. Arménie zatím pouze schválila koncept **Národní strategie udržitelného rozvoje**, která by měla být přijata do r. 2005.

Zájem o spolupráci

Při jednáních představitelé resortu životního prostředí na řídicí a odborné úrovni projevíli zájem o navázání intenzivní česko-arménské spolupráce v oblasti legislativy, především při zpracování a prosazování prováděcích předpisů a zavádění technických standardů a limitů ochrany životního prostředí ve vztahu k průmyslu, zemědělství, těžbě nerostných surovin, územnímu plánování. Zajímavé je v této souvislosti využití ekonomických nástrojů a monitorovacích a kontrolních mechanismů (inspekce).

V oblasti ochrany ovzduší, kdy 87 % emisí pochází z dopravy (zastaralý autopark, nekvalitní pohonné hmoty), by MOP Arménie zajímaly zkušenosti z přípravy strategických a koncepčních dokumentů, především ve vztahu k dopravě a podpoře městské hromadné dopravy. V oblasti ochrany vod již byl v r. 2001 přijat moderní zákon, nyní stojí MOP před úkolem uvést ho do života (řízení po povodích, modelování, hospodářské využívání vodních zdrojů, příprava odborníků, monitorování kvality vody apod.). MOP se potýká s nedostatkem kvalifikovaných odborníků, které však není schopno mzdově ocenit podobně jako Gruzie. Snahou je zahájit ve spolupráci s Gruzii a Ázerbajdžánem i integrovanou ochranu povodí s přeshraniční dimenzí. Při ochraně např. řeky Kura země hodlají využít zkušeností a pomoci Úmluvy na ochranu řeky Rýna. MOP Arménie je zodpovědné i za oblast geologie a těžby. Zájem je o české investory do oblasti těžby, o spolupráci s ČGS např. při

zpracování společných geologických map. Arménský geologický ústav by potřeboval pomoc při přenosu informací do GIS.

V oblasti nakládání s odpady Arménie ocenila české zkušenosti, které se jim podařilo uplatnit při zpracování nového zákona o odpadech, kdy sloužil za vzor příslušný zákon ČR. Arménie má zájem o projekty čistší produkce, jak na dvoustranném základě, tak i prostřednictvím UNIDO (založení Centra čistší produkce v Arménii). Inspirujícím pro Arménii, ale i pro Gruzii, je řešení problému starých ekologických škod v ČR, kde existuje možnost pro uplatnění českých odborníků a firem. Mimořádnou pozornost chce arménská strana věnovat spolupráci při ochraně přírody a biologické rozmanitosti, především by šlo o výměnu informací, legislativu, přípravu odborníků, plány řízení, monitoring, inspekci, úlohu mezinárodních smluv – CITES (Arménie však stále není smluvní stranou).

Za prioritu ve vzájemných vztazích MOP pokládá pomoc při zlepšení stavu inspekce životního prostředí a při prosazení myšlenky zřízení státního fondu životního prostředí v Arménii. V tomto duchu by se i nesla budoucí návštěva či studijní cesta představitelů MOP v ČR.

Závěr jednání v Arménii

Na závěr jednání bylo podepsáno „**Společné prohlášení**“, které shrnuje možné oblasti budoucí spolupráce. Ministr životního prostředí ČR Libor Ambrozek pozval ministra ochrany přírody Vardana Ajvazjana k návštěvě ČR.

Na závěr návštěvy přijal ministra životního prostředí ČR předseda vlády Arménie Andranik Margarjan, který potvrdil zájem nejvyššího arménského vedení na zapojení ČR do hospodářské a environmentální obnovy země. Zdůraznil prostor, který existuje pro účast českých podnikatelských subjektů při oživení průmyslové výroby, obnovení dopravního parku země, při řešení problémů energetiky (zájem o malé a střední vodní elektrárny), při zavádění environmentálních technologií (čistiřny odpadních vod, nové technologie) a v těžebnictví. Přivítal ochotu MŽP ČR pomoci při zlepšení stavu environmentální inspekce v Arménii, při ochraně přírody a v dalších oblastech.

Strategie dobrá, ale bez peněz

Jednání v Gruzii a v Arménii potvrdila, že problémové oblasti, navrhované k řešení ve „Strategii pro životní prostředí zemí východní Evropy, Kavkazu a střední Asie“, skutečně odpovídají potřebám i těchto dvou zemí. Bohužel země participující ve „Strategii“ nebyly schopny prosadit v domácím prostředí, že „Strategie“ bude brána vládami jako zavazující a že na ni vyhradí alespoň symbo-

lické rozpočtové prostředky. Souhrnně se jedná především o následující problémy:

1. zlepšení právního rámce pro ochranu životního prostředí, environmentálních politik a institucí, kdy Arménie i Gruzie dávají přednost přiblížit se v této oblasti standardům Evropské unie spíše než ostatním méně environmentálně vyspělým zemím regionu (Rusko, Ukrajina), proto jsou vítány pomoc a zkušenosti ze zemí, které již ukončily transformaci a jsou již pokládány za plnohodnotné budoucí členy Evropské unie,
2. snížení rizik pro lidské zdraví prostřednictvím prevence a kontroly znečištění životního prostředí (snížení znečištění ovzduší v městských oblastech, zlepšení managementu vodního hospodářství ve městech včetně hygienické infrastruktury, zlepšení managementu nakládání s odpady, chemickými látkami),
3. management udržitelného využívání přírodních zdrojů (integrováný management využívání vodních zdrojů včetně vodních nádrží, jezer, moří, ochrana biologické rozmanitosti a ekosystémů),
4. integrace environmentálních požadavků do klíčových hospodářských resortů v souvislosti s probíhající privatizací a obnovou ekonomiky zemí (zahraniční investice), především ve vztahu k energetice, dopravě, zemědělství a lesnictví,
5. ustavení a posílení mechanismu mobilizujícího finanční zdroje pro ochranu životního prostředí a zdraví obyvatelstva (snaha získat politickou podporu a prosadit založení státního fondu životního prostředí po příkladu zemí střední Evropy),
6. poskytování informací o stavu životního prostředí (problém sběru verifikovaných údajů a zajištění pravidelného monitoringu), podpora účasti veřejnosti na rozhodování,
7. řešení problému ochrany životního prostředí s přeshraničními aspekty, posílení zapojení těchto zemí v mezinárodních environmentálních smlouvách globálního, regionálního a sub-regionálního charakteru a zajištění implementace závazků v národních podmínkách.

Česká republika je v kavkazském teritoriu pokládána za spřízněného partnera, který na základě zkušeností z překonání transformačního procesu může napomoci těmto dvěma zemím při zlepšení ochrany

životního prostředí, které v podstatě nezná hranic. Strategickým cílem obou těchto zemí je s ohledem na budoucí jednání o členství Turecka v Evropské unii (po roce 2010) usilovat rovněž o členství v tomto integračním seskupení, charakterizovaném vysokými standardy ochrany životního prostředí.

JUDr. Jiří Hlaváček,
ředitel odboru strategií
MŽP

Ministr Ambrozek v doprovodu svého arménského kolegy navštívil i jezero Sevan.

Světový den životního prostředí oslavili i výrobci ekologicky šetrných výrobků

Ministr životního prostředí Libor Ambrozek se sešel v pátek 6. června v Michnově paláci na pražské Malé Straně s výrobci produktů, které získaly eko značku **Ekologicky šetrný výrobek**. Součástí setkání byla i předpremiéra druhého cyklu televizního seriálu **ABCD Ekologie aneb Životabudič** a předání nových certifikátů Ekologicky šetrný výrobek třem firmám.

Známka Ekologicky šetrný výrobek se v ČR uděluje od roku 1994. Výrobek, který nese toto označení, je přijatelný pro životní prostředí při své výrobě, používání i při likvidaci. Český program ecolabellingu odpovídá plně trendům EU (EU má také svoji celounijní značku – tzv. „kytičku“).

Promítání cyklu *ABCD Ekologie aneb Životabudič*.

V současné době používá označení Ekologicky šetrný výrobek téměř 300 výrobků od 58 českých i zahraničních firem. Objem finančních prostředků vynakládaných na nákupy a užívání ekologicky šetrných výrobků jen na českých ministerstvech za rok 2002 představoval zhruba 12 milionů korun.

Na slavnostním setkání získaly certifikáty společnost **Uponor Czech**, Praha (za

kanalizační potrubí Ultra RIB 2 a Uporen), firma **EMBA**, Paseky nad Jizerou (za hladkou lepenku ze sběrového papíru a výrobky z ní) a nábytkářská firma **Truhlářství Eva Mikešová**, Čestice (za kancelářský nábytek TORO).

Společnost Uponor Czech získala značku EŠV za kanalizační potrubí

Setkání proběhlo u příležitosti **Světového dne životního prostředí**, který se od roku 1972 slaví 5. června. Světový den životního prostředí by měl inspirovat nejen nevládní organizace a jednotlivé občany, ale i zástupce průmyslové sféry i média k činům přispívajícím ke zlepšení kvality životního prostředí. Letošním heslem Světového dne životního prostředí je motto „Water – 2 Billion People are Dying for It“ („Kvůli vodě umírají dvě miliardy lidí“).

Další informace:

<http://www.ceu.cz/esv>, <http://www.emba.cz>
<http://www.uponor.cz>
<http://www.unep.org/wed/2003/index.htm>

(z materiálů tiskového oddělení MŽP)

ČR podepsala v Kyjevě dva mezinárodní závazky

Na konferenci **Životní prostředí pro Evropu**, která se konala v květnu v ukrajinském Kyjevě, česká delegace podepsala dva závazky, které povedou k důslednější ochraně životního prostředí a lepší přístup veřejnosti k informacím. Čeští experti se na přípravě obou dokumentů významně podíleli.

Protokol o registrech úniků a přenosů znečišťujících látek by měl zajistit lepší přístup občanů k údajům o toxických látkách, skleníkových plynech či těžkých kovech, které zpracovávají či produkují například továrny, hutě či spalovny. Protokol se týká 86 látek. Ministerstvo životního prostředí na jeho základě připravilo návrh nařízení vlády, obsahující seznam těchto látek a množství, pro která budou podniky muset plnit ohlašovací povinnost. Údaje by měly být veřejně dostupné v elektronické formě. Návrh bude rozeslán do připomínkového řízení.

Protokol o strategickém posuzování životního prostředí zajistí posuzování dopadu plánů a koncepcí na životní prostředí a zdraví. Jedná se zejména o plány a programy zpracováváné v oblastech země-

dělství, lesnictví, rybářství, energetiky, průmyslu včetně těžby, dopravy, regionálního rozvoje, odpadového hospodářství, vodního hospodářství, telekomunikací, turistiky či územního plánování. Samozřejmostí je zapojení občanů do této procedury. Strategické posuzování vlivů patří mezi klíčové nástroje ochrany životního prostředí, protože během přípravy plánů, programů, politik či legislativy lze řešit a odstranit jejich případné konflikty s životním prostředím již ve fázi plánovacího procesu, nikoliv až v okamžiku, kdy je o realizaci záměru již rozhodnuto. Potřebnou novelu zákona o posuzování vlivů na životní prostředí by měla v nejbližší době projednávat vláda.

(z materiálů tiskového oddělení MŽP)

Ministr Ambrozek odměnil vítěze Šetrného papírování

Ministr životního prostředí Libor Ambrozek předal na slavnostním vyhlášení výsledků dne 6. června 2003 ceny vítězům soutěže Šetrné papírování, kterou vyhlásilo sdružení Arnika v rámci své stejnojmenné kampaně. Ceny měly podobu ukázek z výroby ručního papíru z papírny ve Velkých Losinách. Soutěže se zúčastnilo přes 70 skupin dětí od 12 do 16 let z jedenácti krajů České republiky. Děti se ve skupinách (o počtu 3 – 5 členů) zapojily do propagace recyklovaného papíru jakožto ekologicky šetrného výrobku a usilovaly o lepší třídění papírového odpadu ve škole, doma i ve své obci. Jednaly s úřady a novináři, zástupci obchodů nebo podniků, psaly svoje vlastní články a tiskové zprávy, plánovaly mediální strategie.

„Vybrat nejlepší skupinu, která získá hlavní cenu – několikadenní putování po slovenských horách – bylo mimořádně obtížné. Šešlo se několik prací, které byly všechny velmi zdařilé,“ řekl Milan Návož, jeden z autorů soutěže.

Nakonec šestičlenná porota vybrala práci dívčího týmu ze 7. třídy III. ZŠ Slovákova z Boskovic pod vedením učitelky Aleny Nečasové.

„Vysoce jsme hodnotili to, že se dívky poctivě vyrovnaly se všemi úkoly. Velmi nás zaujalo pojetí závěrečné zprávy formou příběhu. Dívkám se také podařilo prosadit článek do týdeníku Boskovicko. Neměly strach působit na veřejnosti – navštívily MěÚ, redakci novin Boskovicko, Sběrnou odpadů, Copy centrum, vyzvaly ředitele školy k tomu, aby škola používala recyklovaný papír. Ocenili jsme také jejich snahu působit mezi mladšími spolužáky na škole,“ uvedl Návož.

„Ověřím si na Městském úřadě v Boskovicích, jestli vaše výzva nezapadla“, slíbil děvčatům z vítězného týmu ministr Ambrozek.

I další dětské týmy byly ale velice aktivní, např. skupina 15-letých dívek z osmiletého gymnázia v Mladé Boleslavi, která se umístila na 2. místě, si sjednala schůzku s ředitelem své školy. Prosadit používání kancelářského recyklovaného papíru však zabránily stroje značky Minolta, která podmiňuje servis svých strojů dodávkou svého nerecyklovaného papíru. Dále navštívily odbor odpadů MěÚ Mladá Boleslav, sjednaly si schůzku se starostkou města Bělá pod Bezdězem, která přislíbila tisk městského zpravodaje na recyklovaném papíře a o použití ekologického papíru prý rozhodnou na zasedání městské rady (2. místo).

Ministr Ambrozek předává ceny dívkám z vítězného týmu.
Foto: J. Plamínková

3. místo získali chlapci z přírodovědného kroužku Sovy při gymnáziu v Kladně. Oslovili kladenského primátora, který odpověděl, že pro rok 2004 nechá zpracovat koncepci pro zavedení recyklovaného papíru a cenovou kalkulaci.

Spektrum činností, se kterými se soutěžní týmy během plnění jednotlivých úkolů setkaly: vyhledávání informací, zjišťování názorů lidí formou anket, zodpovídání otázek z historie papíru, sběr a třídění starého papíru, výroba ručního recyklovaného papíru, exkurze v papírně, ve sběrném dvoře či v podniku Sběrné suroviny, psaní článků, tvorba vlastních propagačních materiálů, výstavek, prezentace výsledků ve školních časopisech nebo na vlastních webových stránkách atd.

(tisková zpráva Sdružení Arnika a Pla)

Kancelář prezidenta republiky a pět ministerstev neposkytlo informace

Ekologické sdružení Arnika, které vede kampaň Šetrné papírování, oslovilo v březnu tohoto roku všechna česká ministerstva, Úřad vlády, Sněmovnu a Senát Parlamentu ČR a Kancelář prezidenta republiky se žádostí o zpřístupnění informací o spotřebě papíru na těchto úřadech a o způsobu nakládání s papírovým odpadem. Cílem kampaně Šetrné papírování (<http://papir.arnika.org>) je prosadit používání recyklovaného papíru na úřadech státní správy, ministerstvech, městských a krajských úřadech a podpořit vyšší třídění a recyklaci papírové suroviny v ČR.

Z 18 oslovených institucí jich odpovědělo pouze 12, Kancelář prezidenta republiky a pět ministerstev v zákonné lhůtě informace neposkytlo. V zákonné lhůtě 30 dnů nebyly informace poskytnuty, ani nebylo vydáno řádné rozhodnutí o odepření jejich zpřístupnění, ministerstva průmyslu a obchodu, pro místní rozvoj, zemědělství a kultury, a dále Kancelář prezidenta republiky. Ministerstvo práce a sociálních věcí sdělilo, že není povinným subjektem dle zákona č. 123/1998 Sb. a informace tudíž neposkytne. Ministerstvo pro místní rozvoj a Ministerstvo kultury po odvolání Arniky přislíbily informace zaslat. „Tři ministerstva papír

vůbec netřídí“, uvedl Milan Návoj ze sdružení Arnika. Jedná se o resort obrany, spravedlnosti a školství, mládeže a tělovýchovy. „Domnívám se, že takovéto úřady, zvláště třeba Ministerstvo školství, by měly mít jiný přístup. Pro pracovníky jmenovaných institucí by mělo být samozřejmostí, že třídí odpad a používají při své práci ekologicky šetrné výrobky.“

Žádná ze jmenovaných institucí běžně nevyužívá recyklovaný papír, pouze na Úřadě vlády a na ministerstvech zdravotnictví, vnitra a spravedlnosti a v Senátu používají obálky nebo tiskopisy z recyklovaného papíru.

„Informace nebyly vždycky úplné, např. Úřad vlády neuvedl množství papíru, které za rok spotřebuje,“ podotkl Milan Návoj. „Na Ministerstvu obrany jsme se zase setkali s úsměvnou odpovědí, že papír není třeba třídit, protože je zcela recyklovatelný.“ Proti rozhodnutí o neposkytnutí informací zbylých ministerstev a Kanceláře prezidenta republiky se Arnika odvolala.

MŽP jde příkladem

Jedinou výjimku mezi vrcholnými státními orgány tvoří Ministerstvo životního prostředí, jehož pracovníci od prosince loňského roku používají výhradně recyklovaný papír a třídí odpad. Ministr životního prostředí Libor Ambrozek uvedl, že hodlá propagovat šetrné přístupy v administrativě i v dalších resortech.

Nejvíce papíru spotřebuje ročně Ministerstvo vnitra a Kancelář Poslanecké sněmovny.

Na otázku, jak nakládají s vytríděným papírovým odpadem, úřady převážně uvedly, že ho předávají sběrným surovinám.

Přesné údaje o spotřebě papíru ve jmenovaných institucích najdete na adrese

<http://papir.arnika.org/praha.shtml>

(tisková zpráva Sdružení Arnika)

Stanovisko MŽP k dovozu sloních samic do zlínské ZOO

Tři sloní samice byly do ČR dovezeny dne 11. 4. 2003 a byly umístěny v Zoologické zahradě ve Zlíně – Lešné. Dovoz se uskutečnil v souladu se zákonem č. 16/1997 Sb., o podmínkách dovozu a vývozu ohrožených druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (dále jen „zákon“) a za podmínek stanovených Úmluvou o mezinárodním obchodu ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin („CITES“). Dovoz byl řádně povolen Ministerstvem životního prostředí i příslušným výkonným orgánem CITES Jihoafrické republiky. MŽP vydalo dne 22. 4. 2003 podle zákona potvrzení o povoleném dovozu, v němž upozorňuje dovozce, že se na slony vztahuje ustanovení § 8 zákona o zákazu používání pro obchodní účely. Sloni byli již v JAR nezeměpisně označeni mikročipy.

Úmluva CITES pojem „přednostně komerční účel“ nijak nedefinuje, takže k tomu bylo přijato samostatné usnesení konference smluvních stran CITES, které doporučuje obecné principy, za jakých má dovážející

země tento účel posuzovat. Jsou zde zmíněny též podmínky dovozu živých zvířat pro „zoologické vystavování“, které byly všechny splněny i v případě dovozu slonů do ZOO Lešná. ZOO Lešná, jakožto příspěvková organizace města Zlína s kulturně-výchovným a ochranářským posláním, není provozována pro „přednostně komerční účely“. Tato ZOO má také nově vybudovaný pavilon pro slony a dostatečně kvalifikované ošetřovatele.

Podle informace výkonného orgánu CITES JAR šlo o nadbytečné slony z Krugerova národního parku. Populace slonů v tomto NP je zdravá a již dávno přesáhla svou početností únosnost parku, takže počet slonů musí být regulován odlovem. Úmluva CITES vyžaduje, aby vývoz a dovoz neohrožil přežití druhů v přírodě, což bylo splněno. Navíc z etického hlediska je jistě lepší, že se nadbyteční sloni z Krugerova NP dostali do ZOO, než aby museli být odstřeleni.

(z materiálů tiskového oddělení MŽP)

UPOZORNĚNÍ

Ministerstvo životního prostředí upozorňuje všechny zájemce o řešení programů výzkumu a vývoje MŽP, že podmínky veřejné soutěže a obchodní veřejné soutěže byly vyhlášeny v červnových číslech Obchodního věstníku. Jedná se o programy Hydrosféra, Geosféra, Biosféra, Atmosféra, Projekty pro státní správu, Krajina a sídla budoucnosti, Životní prostředí a ochrana přírodních zdrojů, Racionální využití energie a obnovitelných zdrojů.

Největší české větrné elektrárny spuštěny v Jindřichovicích

Letošní Světový den životního prostředí, který připadá na 5. června, oslavil ministr životního prostředí Libor Ambrozek poněkud netradičně: v obci Jindřichovice pod Smrkem slavnostně pokřtil šampaňským dvě největší větrné elektrárny, jaké byly u nás až dosud postaveny, s instalovaným výkonem 2 x 600 kW.

Spolu s ředitelem Státního fondu životního prostředí Andrejem Mudrayem zdůraznil ve svém projevu význam obnovitelných zdrojů energie pro soběstačnost regionu a rozvoj obcí.

„Česká energetika je po Francii druhým největším vývozcem energie v Evropě. To představuje velkou zátěž v podobě znečištěného ovzduší, krajiny narušené těžbou či toxického jaderného odpadu. Nadvýroba energie brání jejímu efektivnímu využívání a rozvoji obnovitelných zdrojů. Nová vládní energetická politika musí jít jiným směrem – v souladu s principy udržitelného rozvoje a energetickou politikou EU“, tvrdí Libor Ambrozek. Ministr Ambrozek zdůraznil, že Ministerstvo průmyslu a obchodu staví koncepci energetické politiky na principu soběstačnosti, což je dle něj velmi silný argument právě pro obnovitelné zdroje.

Pomoc hlavně průkopníkům

Starosta obce Jindřichovice pod Smrkem Ing. Petr Pávek uvedl, že celkové investiční náklady činily 62 mil. Kč, z toho 45 % dostala obec ve formě dotace od SFŽP a dalších 40 % jí Fond půjčil. Pouze 15 % (9 mil. Kč) tvořily vlastní prostředky obce. Ročně budou činit náklady na provoz elektrárny cca 3 mil. Kč (z toho 2,25 mil. činí splátky úvěru SFŽP). Starosta předpokládá, že vlastní náklady se obci vrátí za 3 roky plného provozu. Ministr Ambrozek zdůraznil, že takto vydatné investiční pomoci se dočkají především průkopnické projekty. „Jedna fungující větrná elektrárna ukáže zájemcům, že to opravdu funguje, mnohem lépe a názorněji, než kdybychom je o tom stále dokola přesvědčovali na seminářích“, soudí ministr a starosta Pávek mu dává za pravdu: „Za tři roky, kdy jsme začali s přeměnou Jindřichovic na obec výrazně využívající obnovitelné zdroje, se už u nás vystřídal několik tisíc návštěvníků. Chceme u elektrárny postavit infocentrum, chceme, aby se tam především děti přesvědčily, že obnovitelné zdroje mohou fungovat, a aby o tom pak přesvědčily své rodiče“, komentuje situaci Ing. Pávek.

Dozajista není lepší cesty k vyvrácení oblíbeného „argumentu“ odpůrců větru, že větrné elektrárny strašlivě hlučí a že si rámusem nezačadají se startem tryskového letadla, než stoupnout si pod tíše ševlící rotory větrné elektrárny v Jindřichovicích. Stroje firmy Ener-

Ministr Ambrozek a starosta Pávek při slavnostním zahajování provozu větrných elektráren

con jsou totiž bezpřevodovkové a mimořádně tiché, a tak vlastně jediným zvukem, který je slyšet, je svistot rotorů – závislý pochopitelně na síle větru, ale nikdy ne nadměrně silný.

Trocha techniky

Samotná stavba trvala pouhé dva měsíce, ale celá akce obnášela tři roky běhání, přesvědčování a vyřizování nejrůznějších povolení. A co považuje starosta za největší problém pro realizaci podobných akcí? „Největším problémem je mentální rovina, tedy zbavit se úsměšků a úšklebků, překonat nedůvěru lidí. No, a pak vše proboujet na úřadech“. Byrokratická mašinérie je u větrných elektráren okořeněna především tím, že povolující úředníci velmi často žádnou větrnou elektrárnu neviděli a mají o její činnosti a vlivech na prostředí jen vágní a často zkreslené představy.

Ale nejen to – bylo nutné najít vhodné dostatečně větrné místo, provést početná měření, vyhodnotit je, pak vypracovat projekt a absolvovat kolečka jednání nejen s úředníky, ale i s výrobcí (Enercon má elektrárny vyprodané na tři roky dopředu a starosta ty jindřichovické získal jen proto, že pro firmu šlo o pilotní projekt v ČR) a s vlastníky pozemků (zanebaná a zcela zaplevelená pole v okolí elektráren patří Pozemkovému fondu). K vlastnímu postavení elektrárny pak stačily dva měsíce – v březnu byly vybetonovány základy a počátkem května vztyčeny stožáry a elektrárny dokončeny.

Elektrárna se začíná točit při 1,5 m/s a vyrábět proud při 3 – 4 m/s. Na plný výkon jede při rychlosti větru 12 – 28 m/s. Nad tuto rychlost (100 km/hod) se rotory automaticky zastavují a natáčí tak, aby kladly větru co nejmenší odpor.

Co znamená SeCeSe

Vydělané peníze chce obec dát do obecní pokladny a z nich posléze financovat soukromé investice občanů, které budou mít nějaký vztah k úsporám energie či obnovitelným zdrojům (např. výměnu kotle na uhlí za kotel na biomasu). „Budeme pro ně takový malý Fond“, směje se starosta.

V roce 1999 vznikl ve frýdlantském výběžku mikroregion SeCeSe aneb Sever českého severu. Sdružuje obce Jindřichovice pod Smrkem, Krásný Les a Horní a Dolní Řasnici, dohromady se 1700 obyvateli. Předsedou je právě agilní Ing. Pávek. Vznik mik-

roregionu vybudila především zdejší neutěšená energetická situace, protože tento zapadlý kout frýdlantského výběžku byl zcela vynechán z plynofikace. Obce se rozhodly pro energetickou samostatnost a soběstačnost a vypracovaly Koncept energeticky soběstačného mikroregionu. Základem je zde využití energie větru a biomasy. Větrné elektrárny by měly pokrýt spotřebu elektřiny všech čtyř obcí sdružených v mikroregionu SeCeSe, zatímco spotřebu tepla by měla kryt převážně biomasa.

I ve využití biomasy už Jindřichovice učinily první krok: dva kotle s výkonem 200 a 150 kW už vytápějí a zásobují teplou vodou místní radnici, školu, turistickou ubytovnu, školku a jeden pavilon Domova důchodců. Vybudování kotelny stálo 3,3 mil. Kč, z toho větší část opět získali od SFŽP. Kotelna funguje bez problémů už dva roky. Spalují zde piliny z místní pily, štěpky, ale i zelené větve z průklestů. V zimě spotřebují za den 3,5 t štěpky, v létě stačí na přípravu TUV navězt jeden valník za dva dny. Jindřichovice za palivo nezaplatí ani korunu – mají totiž hodně lesů, jejichž

prořezávky a čištění stačí kotelnu zásobit, a navíc místní lidé jim často vozí klesti, kterého se potřebují zbavit. Obec tak na provozu kotlů výrazně ušetří – zatímco dříve utratila ročně 280 000 Kč za uhlí (bez Domova důchodců), dnes přijde palivo jen na naftu do štěpkovače a do traktorů, což obnáší roční úsporu 180 – 200 000 Kč. Při práci využívají nezaměstnané, kteří pracují v režimu veřejně prospěšných prací.

SeCeSe se ale nezabývá jen energetikou. Snaží se vybudovat síť cyklostezek, přechod do Polska atd. Cílem je i zvýšit zaměstnanost a pozvednout upadající zemědělství. Toho chtějí dosáhnout mimo jiné vybudováním agroenergetického komplexu, který by využíval cíleně pěstovaných energetických plodin pro výrobu peletek, jejichž cena by měla být nižší než cena uhlí. Starosta vypracoval koncepci trvale udržitelného rozvoje obce i mikroregionu a zjevně se podle ní hodlá řídit. Energetická soběstačnost je přitom podle něj jednou z cest, jak jí dosáhnout.

Jana Plamínková

Foto autorka

Čistá energie u vás doma

Praktický rádce Hnutí DUHA

Užitečným průvodcem pro každého, kdo zvažuje, že doma postaví solární kolektor, pro obec, jež plánuje kotel na biomasu, nebo pro zájemce o stavbu větrné elektrárny je knížka, kterou vydává Hnutí DUHA.

Devadesátistránková knížka zaměřená především na kutily, stavebníky, majitele rodinných domků, představitele obcí či zájemce o drobné podnikání ve výrobě čisté energie je nabitá užitečnými informacemi. Obsahuje technické rady, návody pro získávání finančních dotací, desítky kontaktů na výrobce či dodavatele a další praktické informace.

Kniha se zaměřuje především na ohřívání vody v solárních kolektorech, větrné elektrárny, moderní topení dřevem a obecní vytápění na biomasu. Uvádí vždy:

- možnosti využití v českých podmínkách,
- základní technické informace,
- co příslušné zařízení zvládne a co nikoli,
- postup při instalaci,
- náklady a návratnost,
- možnosti získání finanční podpory od státu včetně adres a telefonů,
- kontakty na dodavatele.

Hnutí DUHA knihu nabízí za cenu poštovného. Vydání umožnila finanční podpora Nadace Partnerství a Nadace Sluníčko.

Autor, Karel Polanecký z Hnutí DUHA, řekl:

„Kniha je určena především laikům, kteří o technické stránce věci mnoho nevědí, ale chtějí na střeše instalovat solární kolektor, postavit doma kotel na dřevo nebo vybudovat větrnou elektrárnu a prodávat proud několika sousedům. Zaměřuje se hlavně na praktické rady, nikoli sčítání ekologických přínosů. Čtenář se dozví, co může od kterého zařízení očekávat, praktické technické rady i na kolik jej přijde, kdy se mu investice vrátí, kde může získat státní dotace a kontakty na dodavatele.“

Výtisk k recenzi Hnutí DUHA obratem zašle. Knížku lze také stáhnout na www.hnutiduha.cz/publikace/studie/jak_vyuzivat_OZE.pdf

Kontakt: Karel Polanecký, Hnutí DUHA, tel.: 545 214 431

V Bruselu byly předány Evropské ceny

U příležitosti Světového dne životního prostředí předala dne 5. června 2003 komisařka Margot Wallströmová v Bruselu na slavnostním večeru, pořádaném jako vyvrcholení Zeleného týdne, Evropské ceny za řadu zajímavých projektů.

Jednou z nich byla cena za nejlepší Evropský týden mobility 2002. Evropský týden mobility (16. – 22. září) se stal v roce 2002 poprvé součástí Evropského dne bez aut (22. září) a patří k hlavním evropským projektům udržitelné dopravy. Měl by napomoci ke snížení užívání osobních aut ve městech Evropy ve prospěch veřejné dopravy.

Mezi deseti nominovanými evropskými městy byl také český Vsetín, jehož zástupci se slavnostního ceremoniálu v Bruselu zúčastnili. K dalším nominovaným městům patřila města: Aveiro (Portugalsko), Canakkale (Turecko), Ferrara (Itálie), Geisenheim (Německo), Ženeva (Švýcarsko), Karlstad (Švédsko), Krakov (Polsko), Lund (Švédsko) a Tours (Francie).

Komisařka pro životní prostředí Margot Wallströmová předala cenu těmto třem městům:

- Italské **Ferraře** za nejvšestrannější projekt.
- Švýcarské **Ženevě** za trvalá opatření, přijatá a již užívaná v rámci tohoto týdne.
- Švédskému **Lundu** za nejlepší komunikační strategii Evropského týdne mobility.

- Zvláštní cenu za výtečnou spolupráci na místní úrovni získal polský **Krakov**.

Evropská komise letos vyhlásí další ročník Evropských cen, informace získáte na podzim 2003 na webových stránkách MŽP. Uzávěrkou pro dodání projektů bude 31. prosinec 2003.

V roce 2003 bude Evropský týden mobility ve znamení hesla – **DOSTUPNOST PRO VŠECHNY**. Města by měla věnovat pozornost postiženým občanům a dále občanům se sníženou mobilitou včetně starších osob, rodin s dětmi atd. Vyvrcholením Evropského týdne mobility bude opět Evropský den bez aut (22. září), při němž se v části města, uzavřené osobní automobilové dopravy, pořádají různé propagační a osvětové akce. Jejich cílem je upozornit občany na problematiku automobilové dopravy, nabídnout jim alternativu hromadné městské dopravy, probudit aktivní přístup občanů ve spojení s občanskými sdruženími ke svému městu.

Ministerstvo životního prostředí podporuje tyto aktivity měst, protože jejich cílem je omezení osobní automobilové dopravy ve městech ve prospěch veřejné dopravy a dalších environmentálně šetrnějších a udržitelnějších způsobů dopravy.

**Mgr. Eva Veverková ,
tiskové oddělení MŽP**

Pozvánka na seminář „Čištění odpadních vod z obcí do 2000 obyvatel“

V poslední době dochází v naší republice k mnoha významným změnám v souvislosti se vstupem do Evropské unie. Celé území České republiky bylo zařazeno mezi citlivé oblasti. Tento krok souvisí s implementací evropské směrnice o čištění městských odpadních vod a bude mít dopady i na nakládání s odpadními vodami z malých obcí.

Z důvodů co nejcitlivějšího sladění požadavků vodoprávních úřadů na kvalitu vypouštěných vod a technických možností zařízení na čištění odpadních vod dodávaných v současné době na trh vypracoval VÚV T.G.M. v rámci zakázky pro MŽP „**Postup při volbě a schvalování způsobu zneškodňování odpadních vod v obcích do 2000 EO**“.

Pro usnadnění orientace v otázkách současného práva i v otázkách současného stavu trhu s technologiemi pro čištění odpadních vod uspořádá Výzkumný ústav vodohospodářský T.G.M., sekce odpadních vod, odborný seminář pro širší veřejnost, určený však hlavně pracovníkům státní správy (obecní úřady pověřených obcí s rozšířenou působností) a pracovníkům samosprávy (obce do 2000 obyvatel).

Sadu seminářů předpokládáme uspořádat v září až prosinci 2003. Místo a datum konání bude upřesněno podle počtu předběžných přihlášek z jednotlivých regionů. Pokud máte zájem o uvedenou problematiku, vyplňte předběžnou přihlášku, kterou obratem zašlete na níže uvedenou adresu.

PŘEDBĚŽNÝ PROGRAM:

Celková časová náročnost:

cca 5 hodin

Úvodní přednáška:

Ing. Jaroslav Kinkor – ředitel odboru ochrany vod MŽP – „Vstup do EU a dopad na čištění odpadních vod v naší republice“

- 1. téma:** Ing. Miroslava Písařová – VÚV T.G.M. Praha – „Postup při volbě a schvalování způsobu zneškodňování odpadních vod v obcích do 2000 EO“ – prezentace publikace vydané VÚV T.G.M. na pomoc státní správě a samosprávě
- 2. téma:** RNDr. Jiří Grúz – MŽP (pracoviště Olomouc) – „Nařízení vlády 61/2003 Sb. o ukazatelích a hodnotách přípustného znečištění povrchových vod a odpadních vod, náležitostech povolení k vypouštění odpadních vod do vod povrchových a do kanalizací a o citlivých oblastech“
- 3. téma:** Ing. Marie Michalová – VÚV T.G.M. Praha – „Nakládání s kaly z malých čistíren odpadních vod“ – stav současné legislativy, možnosti likvidace kalů z malých zdrojů
- 4. téma:** Ing. Petr Fuchs, CSc. – VÚV T.G.M. Praha – „Kanalizace“ – typy kanalizací, možnosti odkanalizování

Výše vložného: cca 1000 Kč (v ceně je zahrnut 1 výtisk publikace „Postup při volbě a schvalování způsobu zneškodňování odpadních vod v obcích do 2 000 EO“, CD disk s prezentacemi a texty jednotlivých přednášek).

Předběžnou přihlášku zašlete obratem na adresu: Výzkumný ústav vodohospodářský T.G.M., k rukám M. Mrázkové, Podbabská 30, 160 62 Praha 6, **nebo e-mailem:** marta_mrzkova@vuv.cz, **nebo telefonicky:** 220 197 317, 220 197 281, 220 197 275, 220 197 316

Subregionální seminář k plnění Cartagenského protokolu

Seminář zemí z oblasti střední a východní Evropy s obdobnými podmínkami pro zajišťování biologické bezpečnosti se konal ve dnech 24. – 25. dubna 2003, v kongresovém centru Sázava Vysoké školy chemicko-technologické v Praze 4 – Chodově. Byl organizován v rámci probíhajícího projektu UNEP/GEF Development of the National Biosafety Framework, který vznikl z potřeby připravit podmínky pro plnění Cartagenského protokolu o biologické bezpečnosti (CPB) po jeho vstupu v platnost.

Cartagenský protokol byl sjednán v rámci Programu OSN pro životní prostředí (UNEP) jako první protokol **Úmluvy o biologické rozmanitosti**. Byl přijat po několikaletých složitých jednáních dne 29. ledna 2000 v kanadském Montrealu. Protokol však dosud nevstoupil v platnost, neboť dosud nebylo dosaženo požadovaných 50 ratifikací (v květnu 2003 – 48 ratifikací). Zdoluhavost celého procesu je spojena především s potřebou zajistit potřebnou legislativu potenciálních smluvních stran a vytvořit administrativní strukturu v oblasti biologické bezpečnosti. K řešení často složité situace, především v méně rozvinutých zemích, má dopomoci výše uvedený projekt, který UNEP zahájil v červnu 2001. Zaměřen je především na zpracování přehledů stávajících opatření v daném státu, který se k projektu připojí, dále na vytvoření potřebné nové a sladění stávající legislativy v oblasti živých modifikovaných organismů, vybudování informačního systému a jeho propojení s ústřední databází sekretariátu Úmluvy o biologické rozmanitosti pro oblast Cartagenského protokolu (tzv. Biosafety Clearing House), na vzdělávání odborníků i informování širší veřejnosti, jakož i na posílení subregionální a regionální spolupráce při výměně zkušeností.

Průběh semináře

Seminář v Praze byl organizován Ministerstvem životního prostředí a Vysokou školou chemicko-technologickou s cílem umožnit získání informací a výměnu zkušeností se zajišťováním požadovaných opatření mezi státy subregionu, v souladu s výše uvedeným zaměřením projektu. Své poznatky a zkušenosti předneslo celkem 11 zahraničních účastníků, včetně zástupců UNEP/GEF – oddělení pro biologickou bezpečnost v Ženevě, a Evropské komise. Ze států bylo zastoupeno Slovensko, Maďarsko, Chorvatsko, panelová prezentace byla vzhledem k odvolání účasti zaslána rovněž ze Slovinska. Z České republiky se zúčastnilo celkem 30 zástupců VŠCHT, MŽP (na organizaci se podílel odbor environmentálních rizik a odbor globálních vztahů), Ministerstva průmyslu a obchodu, Ministerstva zemědělství, Nizozemského velvyslanectví, odborných institucí a soukromého sektoru.

Seminář zahájili náměstek ministra životního prostředí – ředitel sekce zahraničních vazeb JUDr. Ing. Tomáš Novotný a zástupkyně UNEP/GEF Andrea Gondová. Stěžejními referáty byly informace o projektu UNEP/GEF a jeho naplňování, o informačním systému v oblasti biologické bezpečnosti a jeho rozvoji na evropské úrovni (přednesené zástupkyní UNEP/GEF) a o legislativě a postojích Evropské unie v záležitostech geneticky modifikovaných organismů ve vazbě na Cartagenský protokol (zástupce Evropské komise Julien Mousnier).

Další příspěvky přednesené zástupci zúčastněných států se zaměřily na odhad rizik, posílení opatření k zajištění biologické bezpečnosti, včetně zkušeností s inspekci, monitorováním geneticky modifikovaných organismů a činností specializovaných laboratoří, především v oblasti detekce geneticky modifikovaných organismů. Témata panelů se týkala systému zajišťování biologické bezpečnosti ve Slovinsku, činnosti České komise pro nakládání s geneticky modifikovanými organismy a produkty (ustavené při MŽP), odboru environmentálních rizik MŽP – oddělení pro geneticky modifikované organismy, aktivit Sdružení BIOTRIN, využití genových manipulací pro ovlivnění stárnutí rostlin a výsledků výzkumu názorů veřejnosti na geneticky modifikované organismy (porovnání ČR a Německa; Česká zemědělská universita, Praha).

Závěry semináře a situace v ČR

Průběh semináře ukázal, že oblasti hlavních problémů jsou ve zúčastněných zemích obdobné. Dosud zůstává např. neuspokojivě vyřešen informační systém v oblasti biologické bezpečnosti, jeho kompatibilita a napojení na ústřední informační systém, zajišťovaný sekretariátem Úmluvy o biologické rozmanitosti. Česká republika má poměrně dobrou úroveň v ostatních oblastech, jako je oblast legislativy, školení inspektorů či laboratorní detekce. K podpisu Cartagenského protokolu se ČR připojila mezi prvními zeměmi dne 24. května 2000 při příležitosti pátého zasedání Konference smluvních stran Úmluvy o biologické rozmanitosti v keňském hlavním městě Nairobi (na základě usnesení vlády České republiky ze dne 10. května 2000) a ratifikační listiny České republiky byly uloženy dne 8. října 2001 (ČR jako sedmá země v pořadí). Do projektu UNEP/GEF na vytvoření vnitrostátního systému pro zajištění biologické bezpečnosti se ČR zapojila od 1. července 2002 (předpokládaná délka trvání 18 měsíců). Projekt je řízen Národním koordinačním výborem složeným ze zástupců zainteresovaných resortů a institucí, nevládních organizací a soukromého sektoru. Národním koordinátorem byl jmenován Prof. Jan Káš, Vysoká škola chemicko-technologická. Výkonným orgánem je Ministerstvo životního prostředí.

Účastníci semináře se shodli na užitečnosti následné implementační fáze projektu UNEP/GEF, zaměřené na praktické zajištění přijatých opatření a úspěšné plnění závazků vyplývajících z Cartagenského protokolu, o němž by mělo rozhodnout zasedání GEF Council.

*Ing. Milena Roudná, CSc.,
odbor globálních vztahů MŽP*

Průběh a výsledky 11. zasedání Komise OSN pro udržitelný rozvoj

Ve dnech 28. dubna až 9. května 2003 se v New Yorku uskutečnilo 11. zasedání Komise OSN pro udržitelný rozvoj (CSD-11). Zasedání vedl již v lednu 2003 zvolený předseda, ministr životního prostředí a turistiky Jihoafrické republiky Walli Moosa.

Reflexe výsledků WSSD

Hlavním cílem zasedání bylo rozpracovat na základě obecných ustanovení Implementačního plánu ze Světového summitu o udržitelném rozvoji (World Summit on Sustainable Development – WSSD) představy o budoucích tematických prioritách CSD, o organizaci činnosti CSD a o dalších souvisejících aspektech včetně partnerských iniciativ, a přijmout v tomto směru příslušná rozhodnutí. Zasedání bylo zároveň první větší příležitostí k reflexi výsledků WSSD. Výchozím podkladem pro jednání byla zpráva generálního tajemníka OSN s názvem „**Následné aktivity Johannesburgu a budoucí role CSD – linie implementace**“.

Delegaci ČR na zasedání vedl místopředseda vlády Petr Mareš, jeho zástupcem byl náměstek ministra životního prostředí – ředitel sekce zahraničních vazeb Tomáš Novotný. V delegaci byly dále zastoupeny resorty zahraničních věcí, průmyslu a obchodu a zdravotnictví.

Segment na vysoké úrovni

První tři dny zasedání byly ve znamení „segmentu na vysoké úrovni“, jehož se zúčastnilo více než 40 ministrů a řada dalších vysokých představitelů resortů, odpovědných v jednotlivých zemích za problematiku udržitelného rozvoje.

Vedoucí delegace ČR, místopředseda vlády Petr Mareš, vystoupil ve všeobecné rozpravě se stanoviskem ČR k otázce budoucí činnosti CSD a zúčastnil se rovněž dvou ze tří interaktivních „kulatých stolů“ ke klíčovému problému udržitelného rozvoje a dalších ministerských akcí. Na zbývajícím „kulatém stole“ zastupoval ČR náměstek ministra životního prostředí Tomáš Novotný.

Vítanou novinkou „kulatých stolů“ byla aktivní účast vybraných zástupců hlavních zájmových skupin, zapojujících se do jednání CSD a implementace Agendy 21 – podnikatelů, odborářů, zemědělců, obcí, žen, mládeže, vědců, domorodých obyvatel a nevládních organizací. Součástí „segmentu na vysoké úrovni“ byla i tzv. regionální implementační fóra, na nichž byly prezentovány aktivity pro udržitelný rozvoj v rámci pěti velkých regionů světa. „Segment na vysoké úrovni“ potvrdil politickou relevanci problematiky udržitelného rozvoje a důraz na vyváženost jeho tří pilířů – ekonomického, sociálního a environmentálního. Na ministerský segment navazoval dialog „zainteresovaných skupin“ nevládních a dalších organizací.

Návrh rozhodnutí

V závěru prvního týdne jednání byl předsedou CSD představen návrh rozhodnutí 11. zasedání CSD, o jehož jednotlivých částech se následně intenzivně

jednalo v pracovních skupinách a v řadě neformálních kontaktních skupin. Projednávané otázky lze rozdělit do následujících okruhů:

- budoucí organizace práce CSD,
- víceletý pracovní program CSD,
- příprava zpráv pro CSD,
- způsoby zapojení hlavních zájmových skupin,
- partnerské iniciativy.

Významnou součástí CSD byly doprovodné akce, ať již šlo o prezentaci existujících partnerských iniciativ, o odborné akce či o vzdělávací akce.

Hlavní výsledky

Hlavním výsledkem CSD-11 je **souhrnná rezoluce**, řešící všechny výše uvedené aspekty a doporučující toto řešení k přijetí Hospodářskou a sociální radou OSN, v jejímž hierarchickém rámci působí CSD. Hlavní změnou je oproti minulosti důraz na implementaci, tedy odklon od obecné diskuse jednotlivých témat. Naopak mnohem více pozornosti bude věnováno konkrétní analýze a hodnocení toho, co se udělalo a co ne (řada cílů má po Summitu tisíciletí a Johannesburgu kvantifikovanou podobu, ale může jít přirozeně i o realizaci cílů na regionální či národní úrovni), a dále na vyvážení a integraci všech tří pilířů udržitelného rozvoje a na vazby mezi jednotlivými složkami udržitelného rozvoje spíše než na samotné složky, o kterých se zpravidla diskutuje na specializovaných fórech.

Odrázem tohoto posunu v procedurálně – organizační rovině je zejména nově zaváděný **dvouletý implementační cyklus jednání CSD**.

První rok bude věnován analýze a hodnocení, resp. výměně pozitivních i negativních zkušeností pro vybraná témata, identifikaci překážek plnění. První rok cyklu, tzv. „**review year**“, včetně jeho regionálních jednání a zasedání, bude na zasedání CSD, tzv. „**review session**“ (na rozhraní dubna a května v délce dvou až tří týdnů) završen sumarizující zprávou předsedajícího, která zohlední i místní, národní, subregionální a regionální vstupy hodnocení (jak z hlediska jednotlivých států, tak i hlavních zájmových skupin či mezinárodních organizací, institucí OSN a hlavních environmentálních mezinárodních smluv, jako jsou UNFCCC, UNCCD, CBD apod.), plnění Agendy 21 z r. 1992, Programu dalšího plnění Agendy 21 z r. 1997 a Implementačního plánu WSSD z r. 2002.

Druhý, následující rok, tzv. „**policy year**“, bude věnován politickému procesu pro stejná témata a negociaci příslušných rozhodnutí na zasedání CSD, tzv. „**policy session**“ na rozhraní dubna a května příslušného kalendářního roku. Tomuto zasedání bude předcházet mezivládní přípravné zasedání v délce jednoho týdne na rozhraní února a března v New Yorku.

V obou letech se předpokládá segment na vysoké úrovni, který by shromáždil ministry zodpovědné za vybraná hlavní témata, což znamená zapojení širšího spektra resortů, představujících synergii všech tří pilířů udržitelného rozvoje.

Témata pro CSD

Pro jednotlivé dvouleté cykly počínaje CSD-12 v roce 2004 jsou určeny následující „tematické shluky“:

- 2004/2005 – voda a sanitární služby, lidská sídla
- 2006/2007 – energie pro udržitelný rozvoj, průmyslový rozvoj, ovzduší, změna klimatu
- 2008/2009 – zemědělství, rozvoj venkovských oblastí, půda, sucho a desertifikace, Afrika
- 2010/2011 – doprava, chemické látky, odpadové hospodářství, důlní činnost, desetiletý rámcový program udržitelných vzorců spotřeby a výroby
- 2012/2013 – lesy, biologická rozmanitost, biotechnologie, turistika, hory
- 2014/2015 – oceány a moře, mořské zdroje, malé ostrovní rozvojové státy, zvládání katastrof
- 2016/2017 – vyhodnocení plnění Agendy 21 a Implementačního plánu WSSD

Tato témata budou hodnocena a projednávána integrovaným způsobem, zohledňujícím jejich propojení s dalšími úzce souvisejícími specifickými tématy. Zároveň bude dbáno o zajištění uceleného pohledu z hlediska nejdůležitějších horizontálních problémů, jako jsou likvidace chudoby, změna neudržitelných vzorců spotřeby a výroby, ochrana a řízení základny přírodních zdrojů pro ekonomický a sociální rozvoj, udržitelný rozvoj v globalizovaném světě, zdraví a udržitelný rozvoj, udržitelný rozvoj malých ostrovních států, udržitelný rozvoj v Africe, institucionální rámec zajištění udržitelného rozvoje, rovnost pohlaví a vzdělávání.

Zaměření na implementaci požaduje posun ve způsobu práce Komise, a to od všeobecných tematických diskusí směrem k vyhodnocování pokroku v dosahování cílů a úkolů WSSD a dalších velkých mezinárodních konferencí a k diskusím nad způsoby zlepšení pokroku.

Složitý proces vyjednávání

Schválení Pracovního programu bylo velmi složitým vyjednávacím procesem, kdy se hlavní negociační seskupení snažila prosazovat své zájmy. EU se snažila o přesné stanovení minimálně témat prvních tří cyklů (voda, energie a buď udržitelné vzorce spotřeby a výroby nebo oceány a moře) a indikace témat dalších zbývajících cyklů s tím, že by byly upřesněny a potvrzeny na nadcházejících zasedáních CSD. Skupina G 77 a Čína upřednostňovaly stanovení více témat pro všechny cykly, což by ohrozilo efektivnost a především roztržilo další zasedání CSD. JUSCANZ měla velmi blízká stanoviska s EU. Podařilo se zajistit, že nebyly zpochybněny závěry z WSSD a postupovalo se striktně v duchu johannesburských dokumentů.

CSD přijala rozhodnutí i k dobrovolnému informování, monitorování a vyhodnocování plnění partnerských iniciativ z WSSD či přijímání dalších nových ini-

ciativ na národní, sub-regionální, regionální a globální úrovni jako doplňujících (ne nahrazujících) dosavadní aktivity a závazky vlád. Pro Českou republiku, participující na třech oficiálně uznaných partnerských iniciativách („Letní škola rozvojové pomoci a spolupráce zemí Visegrádské skupiny“, a podporující rovněž deklaraci EU „Směrem k obnovitelné energii“), vyvstává úkol se systematicky ve spolupráci s dalšími resorty, především MPO, věnovat naplnění svých dobrovolných závazků. ČR jako budoucí člen EU se musí včas připravit i na převzetí části závazku při realizaci partnerských iniciativ, odsouhlasených EU především v oblasti vody, energetiky a pomoci rozvojovým zemím.

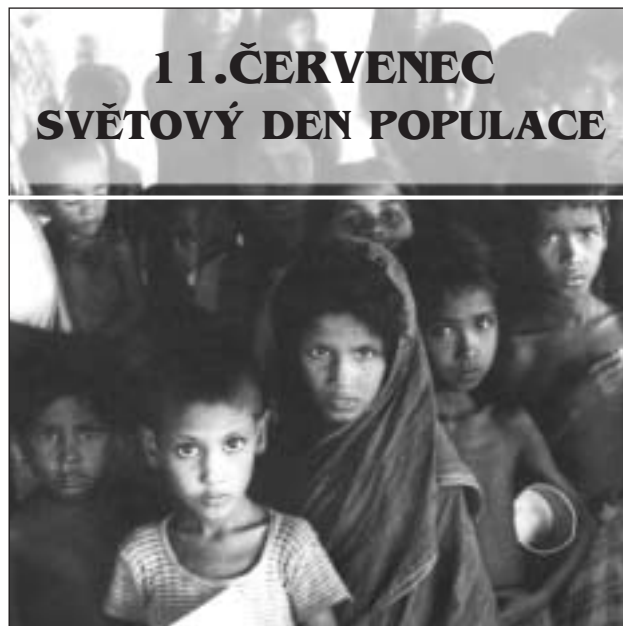
Samostatně bylo přijato rozhodnutí o přípravě zasedání k hodnocení realizace Barbadoského akčního programu k udržitelnému rozvoji malých ostrovních rozvojových států, které se uskuteční v roce 2004 na Mauriciu. Diskuse o možnostech úpravy funkčního období členství v CSD a v jejím byru (navrhováno dvouleté členství v byru odpovídající dvouletým cyklům práce v CSD) vyústila pouze v žádost, aby se danou otázkou zabývala Hospodářská a sociální rada OSN.

Přijatý víceletý program práce CSD poskytuje důležitou orientaci pro plánování odpovídajících aktivit ČR, a to jak domácích, tak zejména mezinárodních, včetně např. zapojení do rozvojové spolupráce a působení v příslušných mezinárodních organizacích. Komplexní povaha programu práce CSD (a udržitelného rozvoje obecně) volá po aktivní účasti dotčených resortů, odborníků a hlavních zájmových skupin.

Pracovní dokumenty a jednotlivé výstupy CSD-11 a texty přijatých rozhodnutí jsou k dispozici na internetové stránce sekretariátu OSN: www.un.org/esa/sustdev.

JUDr. Jiří Hlaváček,
ředitel odboru strategií MŽP

11.ČERVENEC SVĚTOVÝ DEN POPULACE

Evropské fondy a životní prostředí

Investice do životního prostředí v České republice může Evropská unie v letech 2004 – 2006 podpořit částkou až 500 milionů €. Zdrojem budou Strukturální fondy a Fond soudržnosti. Z fondu ISPA již ČR získala 159 milionů € na projekty v oblasti životního prostředí. Dále Česká republika získala z fondu Phare celkem 841 milionů € a na pomoc České republice postižené loňskými povodněmi se Evropská komise koncem listopadu 2002 rozhodla uvolnit z nově vzniklého evropského Fondu solidarity 129 milionů € (3,78 mld. Kč).

Strukturální fondy a Fond soudržnosti

Po vstupu do EU bude ČR moci čerpat stejně jako ostatní členské státy finanční prostředky ze Strukturálních fondů a Fondu soudržnosti (Kohezní fond). ČR má z Fondu soudržnosti přiděleno 418 milionů € a ze Strukturálních fondů 83 mil. € pro oblast životního prostředí (týká se to období let 2004 – 2006, po vstupu do EU).

Investice v České republice budou zaměřeny především do oblasti ochrany vod, nakládání s odpady, kvality ovzduší a odstraňování starých ekologických zátěží.

Fond soudržnosti

Projekty pro Fond soudržnosti musí mít objem minimálně 10 milionů €.

Priority Fondu soudržnosti v oblasti životního prostředí:

- ☞ Projekty, které naplňují následující cíle ekologické politiky EU
 - uchování, ochrana a zlepšení kvality životního prostředí,
 - ochrana zdraví obyvatelstva,
 - šetrné a racionální využívání přírodních zdrojů.
- ☞ Projekty, které vyhovují principům EU uplatňovaným v ochraně životního prostředí
 - princip prevence,
 - princip řešení škod u zdrojů,
 - princip „znečišťovatel platí“.

Z posouzení vývoje a současného stavu životního prostředí, investiční náročnosti a charakteru přetrvávajících problémových oblastí vyplývají následující prioritní oblasti Fondu soudržnosti:

1. zajištění množství a jakosti vod (pitné vody a odpadních vod)
2. nakládání s odpady
3. kvalita ovzduší
4. odstraňování starých zátěží.

Výběr a řízení projektů Fondu soudržnosti (podle současného návrhu):

a) Na úrovni krajů – vedoucí složkou budou krajské úřady, spolupráce SFŽP a MŽP

- evidence zdrojů znečištění, neodpovídajících normám – potenciálních projektů
- inicializace projektů, návrhy sdružování projektů do skupin projektů
- tlak na potenciální žadatele, aby připravili žádosti
- informace pro žadatele o možnostech a podmínkách fondů EU
- evidence žádostí z dotčeného kraje a stanovení „krajského pořadníku“, který bude pravidelně předáván implementační agentuře.

b) Na úrovni implementační agentury

- přijímání žádostí
- pomoc a konzultace žadatelům při vypracovávání všech stupňů žádosti
- oficiální registrace žádostí
- vyhodnocení žádostí
- předložení vyhodnocených žádostí Pracovní skupině Fondu soudržnosti.

c) Na centrální úrovni – MŽP

- hodnocení projektů z hlediska EIA
- schvalování žádostí
- jednání s Evropskou komisí
- postoupení schválených žádostí Národnímu koordinátorovi FS (MMR).

Strukturální fondy v sektoru životního prostředí

Sektor životního prostředí bude financován z **Evropského fondu pro regionální rozvoj** (European Regional Development Fund – dále jen ERDF). Komplexním cílem ERDF je podpora hospodářské a sociální soudržnosti snižováním regionálních rozdílů a podílením se na obnově a rozvoji regionů. ERDF se podílí na „financování produktivních investic pro vytvoření a uchování pracovních míst a investic do infrastruktury“. Vzhledem k tomu, že v uplynulém finančním období představovaly výdaje tohoto fondu téměř polovinu veškerých finančních prostředků vynaložených v rámci strukturálních fondů, je zřejmé jeho dominantní postavení mezi strukturálními fondy. Výše podpory z ERDF se pohybuje v rozmezí 15 – 75 % celkových přípustných nákladů na opatření v závislosti na typu projektu. Podporu lze využít především ve veřejném sektoru. Zmíněná podpora musí být v souladu s předpisy ES v oblasti konkurence a nesmí narušovat pravidla hospodářské soutěže, což znamená, že nelze očekávat podporu pro velké průmyslové podniky.

Operační program Infrastruktura

Hlavním programovým dokumentem pro využívání prostředků ERDF pro oblast životního prostředí je operační program (OP) Infrastruktura, vzniklý sloučením původně samostatných OP Životní prostředí a OP Doprava.

Program má čtyři priority:

- Priorita 1 – Modernizace a rozvoj dopravní infrastruktury celostátního významu
- Priorita 2 – Snížení negativních důsledků dopravy na životní prostředí
- Priorita 3 – Zlepšování environmentální infrastruktury
- Priorita 4 – Technická pomoc

Životního prostředí se týká priorita 3 „Zlepšování environmentální infrastruktury“, která je prioritně zaměřena na podporu opatření pro implementaci předpisů ES a také opatření na zlepšování retenční schopnosti krajiny. V rámci této priority budou podporována následující opatření:

Opatření	Typy projektů
3.1. Obnova environmentálních funkcí území	Zlepšování retenční schopnosti krajiny a revitalizace vodních toků se zřetelem na ochranu biodiverzity.
3.2. Ochrana vod	Výstavba a rekonstrukce kanalizací, čistíren odpadních vod; budování zařízení na zpracování kalů z ČOV.
3.3. Ochrana ovzduší a klimatu	Zavádění šetrných technologií při spalování. Snižování emisí těkavých organických látek.
3.4. Nakládání s odpady a odstraňování starých ekologických zátěží	Budování integrovaných systémů pro sběr a využití odpadů. Rekultivace a sanace starých ekologických zátěží.

Na OP Infrastruktura bylo vyčleněno 13,5 % celkové alokace ČR pro Cíl 1, tj. 173 mil. € v letech 2004 – 2006 (ceny roku 1999), z toho je na prioritu 3 „Zlepšování environmentální infrastruktury“ vyčleněno 80,8 mil. €.

Řídícím orgánem OP Infrastruktura je Ministerstvo životního prostředí, které úzce spolupracuje s Ministerstvem dopravy. Implementací projektů v oblasti životního prostředí byl pověřen Státní fond životního prostředí, který tak naváže na funkci implementační agentury nástroje ISPA.

OP Infrastruktura byl zaslán v dubnu 2003 Evropské komisi, během roku 2003 bude probíhat vyjednávání programu. K vlastní realizaci je potřeba vypracovat tzv. programový dodatek, který stanoví detailnější pravidla pro realizaci programu. Tento dokument se v současné době připravuje a jeho dokončení se očekává na podzim 2003. Zároveň probíhá příprava administrativních struktur a příprava metodických dokumentů (např. formulář žádosti).

(Plné znění OP Infrastruktura je zveřejněno na webových stránkách MŽP.)

Operační program Rozvoj lidských zdrojů (OP RLZ)

OP RLZ vymezuje priority a opatření v sektoru rozvoje lidských zdrojů pro realizaci pomoci v rámci Cíle 1 (tj. podpora rozvoje regionů EU, kde je HDP na

obyvatele nižší než 75 % průměru) ze strukturálních fondů EU. OP RLZ bude spolufinancován z Evropského sociálního fondu (ESF).

Globálním cílem OP RLZ je „vysoká a stabilní úroveň zaměstnanosti, založená na kvalifikované a flexibilní pracovní síle, integraci sociálně vyloučených skupin obyvatelstva a konkurenceschopnosti podniků, při respektování principů udržitelného rozvoje“.

Řídícím orgánem OP RLZ je MPSV. Na základě rozhodnutí o monofondovosti sektorových operačních programů byla do OP RLZ zařazena také samostatná opatření, která budou zajišťována i jinými resorty než MPSV (jmenovitě MMR, MPO, MŠMT a MŽP). MŽP se týká opatření 4.3 „Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta a zapojení občanů v ochraně životního prostředí“.

Ostatní strukturální fondy

Opatření na ochranu životního prostředí jsou obsažena i v některých dalších operačních programech – např. ve Společném regionálním operačním programu (SROP) je priorita „Zlepšování životního prostředí v obcích a regionech“, OP Průmysl a podnikání zahrnuje opatření na zvýšení energetické účinnosti a úspory energie, OP Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství obsahuje mimo jiné aktivity v lesním hospodářství (např. zalesňování zemědělsky nevyužívaných půd) a opatření na zlepšení welfare hospodářských zvířat.

Předvstupní fondy

EU nabídla kandidátským zemím několik rozsáhlých programů. Jedním z nich je program Phare, který Česká republika využívá již více než 10 let.

Phare

Program Phare se skládá z programových celků: Národního programu Phare, programů přeshraniční spolupráce a Mnohonárodních programů Phare. Národní program Phare je zaměřen na dva cíle: posilování institucí a investiční podporu projektů. V oblasti posilování institucí Phare podporuje zejména národní a regionální instituce. V letech 1993 – 2001 bylo z programu Phare poskytnuto **20,750 mil. € do oblasti ochrany životního prostředí**. Národní programy obsahují zejména projekty přímo zaměřené na přípravu ČR na členství v EU. Jsou to projekty pro českou veřejnou správu, které napomáhají přejímání a implementaci legislativy ES. Projekty mají formu twinningu, tj. přímé dlouhodobé spolupráce administrativy členských a kandidátských zemí (cca 18 měsíců), technické asistence a investic.

Programy **přeshraniční spolupráce** (Cross-border Co-operation) jsou přípravou na účast v iniciativě ES INTERREG. Česká republika v současnosti získává v rámci programů přeshraniční spolupráce přibližně 19 mil. EUR ročně.

Mnohonárodní programy jsou přizpůsobeny společným potřebám kandidátských zemí. Zahrnují oblast ekonomického výzkumu, ochrany životního

prostředí, sociální politiky a bezpečnosti práce, politiku ochrany spotřebitelů, podpory malého a středního podnikání atd.

V letech 2001 – 2003 se Phare soustředil na podporu klíčových oblastí přípravy na vstup ČR do EU. V životním prostředí to je především oblast ochrany vod, integrované prevence znečištění, nakládání s odpady, ochrana ovzduší, dopad na životní prostředí. Dále se Ministerstvo životního prostředí snaží prostřednictvím Phare podpořit krajské úřady (školení, kancelářská a výpočetní technika atd.)

Posledním programem je Phare 2003, jehož projekty budou ukončeny v roce 2004 – 2005. Tím program Phare v České republice zanikne.

ISPA (příprava na Fond soudržnosti)

Fond ISPA je výukový program pro přípravu kandidátských zemí na využívání Fondu soudržnosti. ISPA není předstrukturální, ale předkohezní fond. Funguje podobně jako Fond soudržnosti Evropské unie, není tedy řízen regionálně, ale centrálně a jde vždy o podporu velkým infrastrukturním projektům v sektoru dopravy a životního prostředí.

Projekty fondu ISPA – životní prostředí musí být v souladu se třemi základní prioritami:

- 1) zajištění množství a jakosti vod
- 2) kvalita ovzduší a ochrana klimatu
- 3) nakládání s odpady

Z celkového rozpočtu **ISPA za rok 2000 – 2002** bylo pro sektor životního prostředí přiděleno celkem **156 milionů € (4,7 mld. Kč) na devět** velkých infrastrukturních **projektů** v oblasti životního prostředí.

ISPA financuje maximálně do 75 % nákladů na projekt, zbývající část je kryta z českých finančních zdrojů, případně z mezinárodní finanční instituce jako je Evropská banka pro obnovu a rozvoj (EBRD). Peníze jsou přidělovány na každý projekt jednotlivě.

SAPARD

Cílem programu SAPARD je zejména pomoc kandidátským zemím v oblasti zemědělské politiky, a to podporou investic do sektoru zemědělství a rozvoje venkova.

Z pohledu ochrany životního prostředí to jsou investice do zemědělského majetku (přirozené ustájení zvířat), obnova a rozvoj vesnic a venkovské infrastruktury. Dále podporuje metody zemědělské produkce určené k ochraně životního prostředí a uchování krajiny. Pro toto opatření bylo v ČR vybráno pět chráněných krajinných oblastí s rozdílným charakterem – část CHKO Bílé Karpaty, dále CHKO Blaník, Poodří, Litovelské Pomoraví a Moravský kras.

(z materiálů tiskového oddělení MŽP)

V letech 2000 – 2002 schválila Evropská komise celkem 9 projektů ISPA v oblasti životního prostředí (údaje v eurech)

Název projektu	Celkové náklady	Nepřípustné investiční náklady	Přípustné investiční náklady	Dotace z fondu ISPA
Rozšíření kanalizační sítě v Ostravě	40 720 000	15 880 000	24 840 000	16 644 682
Výstavba kanalizační sítě v Brně	39 270 000	10 430 000	28 840 000	17 841 373
Dostavba systému zásobování pitnou vodou a čištění odpadních vod v Podkráňohorské oblasti	21 569 700	1 769 200	19 800 500	12 870 325
Intenzifikace a rekonstrukce ČOV a kanalizační sítě Jihlava	15 390 000	590 000	14 800 000	9 620 000
Dobudování a rekonstrukce kanalizační sítě Olomouc	14 672 000	210 000	14 462 000	10 123 400
Nakládání s odpadními vodami a zásobování pitnou vodou v regionu Jesenicka	15 975 000	739 900	15 242 000	9 145 200
Čistá Bečva	51 556 175	5 337 529	46 218 949	32 353 264
Projekt ochrany vod v povodí řeky Dyje	49 105 700	6 700	49 099 000	33 387 320
Povodňové projekty	17 647 060	0	17 647 060	15 000 000

Evropská unie poskytne České republice 80,9 mil. €

Dne 16. května 2003 byla ve Valdštejnském paláci v Praze podepsána následující Finanční memoranda:

- Finanční memorandum pro Národní program Phare 2003 – část 1
- Finanční memorandum ISPA – Ochrana vod povodí řeky Dyje
- Finanční memorandum ISPA – Nakládání s odpadními vodami a zásobování pitnou vodou v regionu Jesenicka

Za českou stranu je podepsali Ing. Zdeněk Hrubý, CSc., Národní koordinátor pomoci Evropských společenství a náměstek ministra financí, za Evropskou komisi pan Ramiro Cibrián, velvyslanec a vedoucí Delegace Evropské komise v České republice. Podpisem Finančního memoranda pro Národní program Phare 2003 – část 1 budou České republice poskytnuty finanční prostředky ve výši **38,5 mil. €** (cca 1,2 mld. Kč). V rámci Finančního memoranda ISPA pro projekt Ochrana vod povodí řeky Dyje získá Česká republika **33,4 mil. €** (cca 1 mld. Kč) a v rámci Finančního memoranda ISPA pro projekt Nakládání s odpadními vodami a zásobování pitnou vodou v regionu Jesenicka **9 mil. €** (cca 274 mil. Kč). Celkem tedy půjde o částku **80,9 mil. €, tedy 2,4 mld Kč**.

Národní program Phare pro Českou republiku pro rok 2003 – část 1

Tento program musí být realizován do 31. října 2006. Projekty jsou zpravidla spolufinancovány českou stranou. U investičních projektů je minimální poměr spolufinancování 25 %.

Hlavní části programu:

Podprogram Politická kritéria – rozpočet 1,00 mil. €. Tento projekt je zaměřený na zlepšování dlouhodobých příležitostí pro Romy.

Podprogram Vnitřní trh a ekonomická kritéria – rozpočet 8,17 mil. €. Podprogram obsahuje 6 projektů zaměřených na podporu přípravy státních institucí na podmínky fungování vnitřního trhu v EU. Životního prostředí se týká druhý projekt. Jeho výsledkem by měl být funkční systém sběru statistických dat o obnovitelných zdrojích energie a jeho soulad s legislativou EU. Další projekty jsou zaměřeny na zajištění funkčnosti a transparentnosti českého kapitálového trhu podle evropských a mezinárodních standardů, posílení českého bankovního sektoru atd.

Podprogram Zemědělství – rozpočet 4,65 mil. €. Podprogram zahrnuje tři projekty zaměřené především na lepší fungování Státní veterinární správy a Státní rostlinolékařské správy.

Podprogram Životní prostředí – rozpočet 2,75 mil. €. Podprogram obsahuje dva projekty se zaměřením na zlepšení ochrany životního prostředí v České republice dalším zvyšováním kapacity České inspekce životního prostředí s cílem splnit minimální kritéria EU pro inspekci životního prostředí na centrální, regionální a lokální úrovni a vytvoření České informační agentury pro životní prostředí.

Podprogram Spravedlnost a vnitro – rozpočet 4,32 mil. €. Podprogram zahrnuje pět projektů, zaměřených na zlepšení práce justice a policie.

Podprogram Zaměstnanost, sociální věci a zdravotnictví – rozpočet 5,11 mil. €. Podprogram

obsahuje pět projektů, jejichž cílem je podpořit tvorbu informační databáze pro migrující pracovníky, vytvořit národní systém EURES, posílit schopnost ministerstva práce a sociálních věcí a ČÚBP (Český úřad bezpečnosti práce), implementovat evropskou legislativu v oblasti bezpečnosti práce, snížit radiční zátěž pacientů i pracovníků v nemocnicích pomocí nákupu moderních přístrojů a vytvořit systém vzájemného uznávání profesních kvalifikací a diplomů u zdravotnických profesí.

Podprogram Posilování administrativní kapacity – rozpočet 2,75 mil. €. Podprogram obsahuje dva projekty zaměřené na posílení kapacity Institutu státní správy pro rozvoj výcvikových programů pro pracovníky státní správy, a tím napomoci reformě veřejné správy v souladu se zákonem o státní službě a posílení veřejné vnitřní finanční kontroly na regionální úrovni.

Ekonomická a sociální koheze – rozpočet 9,75 mil. €. Tento projekt je zaměřen na rozvoj podnikatelské infrastruktury v regionech Severozápadní Čechy, Ostravsko a Střední Morava. Priority tohoto projektu byly vybrány na základě priorit Národního rozvojového plánu a Společného regionálního operačního programu.

Finanční memorandum ISPA – projekt Ochrana vod povodí řeky Dyje

Projekt Ochrana vod povodí řeky Dyje řeší výstavbu a rekonstrukci kanalizací a čistíren odpadních vod v deseti aglomeracích Jihomoravského kraje a kraje Vysočina, které v současnosti nesplňují požadavky směrnic Evropské unie. Tyto aglomerace jsou vybrány v celém povodí. Jedná se o Třebíč, Blansko, Nové Město na Moravě, Moravské Budějovice, Bystřice nad Pernštejnem, Brno – Šlapanicko, Boskovice, Náměšť nad Oslavou, Jaroměřice nad Rokytou a Jemnice. Evropská unie poskytne na tento projekt **33,4 mil. €**.

Finanční memorandum ISPA – projekt Nakládání s odpadními vodami a zásobování pitnou vodou v regionu Jesenicka

Cílem tohoto projektu by měla být rekonstrukce a intenzifikace čistírny odpadních vod Česká Ves, doplnění kanalizační sítě ve městě Jeseník a rozšíření kanalizace pro obce Lipová – lázně, Bělá pod Pradědem a Česká Ves a doplnění vodovodní sítě, která bude v souběhu s budovanou kanalizací pro město Jeseník a obce Lipová – lázně, Bělá pod Pradědem a Česká Ves. Na tento projekt přispěje Evropská unie částkou **9 mil. €**.

(Pla – podle tiskové zprávy Ministerstva financí)

Krkonošský národní park slaví letos 40 let od svého založení

17. května 1963 byl založen nejstarší český národní park – Krkonošský národní park (KRNAP). Připomeňme si nyní některá základní fakta o národním parku a o Správě KRNAP.

Charakteristika Správy KRNAP a její hlavní činnosti

- Správa KRNAP je příspěvkovou organizací zřízenou Ministerstvem životního prostředí ČR. Sídli ve Vrchlabí. V čele Správy je ředitel, jmenovaný do funkce ministrem životního prostředí. V regionu Krkonoš má Správa řadu detašovaných pracovišť.
- Správa KRNAP je odbornou organizací pro ochranu přírody, zabezpečení strážní, kontrolní a informační služby, provádění sanačních a údržbářských prací a kulturně výchovnou činnost pro území národního parku (NP) a jeho ochranného pásma (OP). Současně provádí hospodářskou činnost v lesích.
- Posláním Správy je zajistit uchování a zlepšení přírodního prostředí NP a jeho OP, zejména ochranu či obnovu samořídících funkcí přírodních systémů, přísnou ochranu krkonošské flóry a fauny, zachování typického vzhledu krajiny, naplňování vědeckých a výchovných cílů a využití území NP a OP k ekologicky únosné turistice a rekreaci nezhoršující životní prostředí.

Těmto činnostem odpovídá organizační struktura Správy KRNAP, podle níž je organizace členěna na 5 samostatných odborů:

- **odbor ochrany přírody a informatiky** (*oddělení ochrany přírody, oddělení informatiky*)
- **odbor péče o les** (*lesní hospodářství, oddělení terénní a strážní služby*)
- **odbor státní správy**
- **odbor pro práci s veřejností** (*redakce časopisu Krkonoše, Krkonošské muzeum, Oddělení ekologické výchovy*)
- **odbor ekonomický**

Poradní orgány Správy KRNAP

- *Rada národního parku (regionální sekce, vědecká sekce)*
- *Sbor dobrovolné stráže ochrany přírody*
- *Ornitologická sekce při Správě KRNAP*
- *Občanské sdružení Člověk a Krkonoše*

V současné době Správa KRNAP zaměstnává 352 trvalých a sezónních pracovníků.

Podrobné informace ke každoroční činnosti Správy KRNAP obsahuje Ročenka Správy KRNAP, dalším zdrojem informací je internetová stránka KRNAP www.krn timer.cz nebo měsíčník Krkonoše – Jizerské hory, který vydává Správa KRNAP.

Hlavní problematické okruhy v současnosti

- 1) Řešení imisního poškození horských lesů • projekt obnovy lesních porostů • spolupráce Správy KRNAP a holandské nadace Face • za období 9 let trvání projektu obnoveno přes 5200 hektarů imisemi poškozených horských lesů • zpracován nový Lesní hospodářský plán • principy ekologického lesnického managementu

- 2) Cestovní ruch a jeho dopady na přírodní prostředí KRNAP • nedostatečná koncepce udržitelného rozvoje rekreačních a sportovních funkcí • monitoring návštěvnosti Krkonoš • příprava nového plánu péče, včetně moderně řešeného managementu turistického ruchu
- 3) Péče o krkonošskou arкто-alpínskou tundru, příprava managementového plánu
- 4) Problematika péče o horské louky Krkonoš – NATURA 2000 – systém dotací nyní a po vstupu do EU
- 5) Legislativní postavení KRNAP • zákon o KRNAP • problematika zonace • legislativní mantinely v soustavě daňových předpisů
- 6) Déletrvající kauzy poslední doby: • Sněžka • Lysá hora • Lesní hřeben • Luční bouda
- 7) Komunikace mezi Správou KRNAP, místní samosprávou a dalšími partnery, kteří využívají nebo pečují o Krkonoše

Krkonošský národní park encyklopedicky

- Krkonošský národní park zřízen v r. 1963 na rozloze 547 km² včetně ochranného pásma, na polské straně hor zřízen Karkonoski Park Narodowy (KPN) již v r. 1959 na rozloze 56 km². Správa KRNAP sídlí ve Vrchlabí, Dyrekcia KPN v Jelení Hoře
- I. zóna KRNAP (přísná přírodní) – 4400 ha, II. zóna (řízená přírodní) – 4000 ha, III. zóna (okrajová) – 27 900 ha, ochranné pásmo – 18 400 ha
- od r. 1992 jsou Krkonoše zařazeny do mezinárodní sítě biosférických rezervací UNESCO, jako bilaterální biosférická rezervace Krkonoše/Karkonosze; severská rašeliniště na hřebenech jsou zařazena do seznamu mokřadů mezinárodního významu v rámci Ramsarské konvence; celé Krkonoše jsou uvedeny mezi významnými ornitologickými lokalitami v Evropě (IBA)
- na české straně Krkonoš se rozkládají katastry 26 obcí
- počet trvale bydlících obyvatel v obou parcích je přibližně 27 000, na území horské části Krkonoš se nachází přibližně 6000 trvale obydlených nebo rekreačních objektů, z toho v národních parcích asi 1500. Na území I. a II. zóny KRNAP je situováno 82 objektů
- celková roční návštěvnost se odhaduje na 5 – 6 milionů pobytových dnů na české straně Krkonoš, až 2 miliony na polské straně Krkonoš, z toho přes 60 % je v zimním období; oba národní parky tak patří mezi nejnavštěvovanější evropská chráněná území
- síť turistických cest v Krkonoších má celkovou délku přibližně 800 km, v provozu je přes 360 lyžařských vleků a lanovek a přibližně stejný počet sjezdových tratí a lyžařských svahů
- podrobné informace o území KRNAP a všech aktuálních událostech lze získat v síti informačních středisek, která jsou v Peci pod Sněžkou, v Obřím

dole, v Temném dole, ve Vrchlabí, ve Špindlerově Mlýně, ve Strážném, na Horních Mísečkách, na Krkonoši, v Rokytnici nad Jizerou a v Harrachově.

Krkonoše encyklopedicky

- krystalické pohoří prvohorního stáří o rozloze 721 km² (jižní česká část 454 km², severní polská část 177 km²)
- rozpětí nadmořských výšek od 400 m po 1602 m n.m. (vrchol Sněžky, nejvyšší česká hora)
- geologickou stavbu určují krystalické břidlice (svory, fylity, kvarcity) a krkonošská žula
- výrazné pozůstatky čtvrtohorního zalednění a působení periglaciálního klimatu – ledovcové kary a trogy, morény, ledovcová jezera, mrazem třídné půdy, tory, periglaciální sutě, kryoplanáčnické terasy
- pramenná oblast Labe, Úpy, Jizerky a Mumlavy, na polské straně Kamienna, Wrzosówka, Podgórna, Lomnica a Jedlica; výrazné vodopády, obří hrnce
- chladné a vlhké oceanické podnebí, převládající západní větry, teplota +6 °C až 0 °C, srážky od 800 mm na úpatí až po 1600 mm na hřebenech; sněhová pokrývka 100 až 300 cm, na hřebenech zůstává ležet až 180 dní, 50 aktivních lavinových drah
- 4 vegetační výškové stupně (submontánní mezi 400 až 800 m n.m., montánní mezi 800 až 1200 m n.m., subalpínský mezi 1200 až 1450 m n.m. a alpínský mezi 1450 až 1602 m n.m.)
- krkonošská arko-alpínská tundra v subalpínském a alpínském stupni je unikátním dokladem opakovaného propojení severské a alpské přírody na hřebenech Krkonoše v průběhu opakovaných zalednění Evropy
- přes 1300 druhů cévnatých rostlin a téměř 300 druhů obratlovců (převážně ptačích druhů); vysoký počet glaciálních reliktních a krkonošských endemitů
- k nejvýznamnějším ekosystémům patří: listnaté, smíšené a horské smrkové lesy, porosty kleče, květnaté horské louky, severské smilkové louky, alpínské vyfoukované trávníky, krivolesy a alpínské nivy na lavinových drahách, hřebenová severská rašeliniště.

Krkonošský národní park – hlavní fakta a události let 1963 – 2003

Ředitelé Správy KRMAP

Miroslav Klapka v letech 1963 – 1969

Václav Veselý v letech 1969 – 1973

Ing. Jiří Svoboda v letech 1974 – 1985

Ing. Vladimír Černošník v letech 1985 – 1989

RNDr. Jan Štursa v letech 1990 – 1993

Ing. Oldřich Lábek v letech 1994 – 1999

Ing. Jiří Novák od roku 2000

1963 • 17. 5. 1963 vstoupilo v platnost vládní nařízení č. 41/1963 Sb. o zřízení Krkonošského národního parku a VČ KNV zřídil Správu KRMAP se sídlem ve Vrchlabí – organizaci zodpovědnou za stav a budoucí vývoj národního parku

1964 • Ustavena Vědecká rada, Poradní sbor a Aktiv architektů

1965 • Území NP bylo rozčleněno na 7 ochranných obvodů, kde prozatím působili 3 strážci z povolání + 81 členů Sboru dobrovolných strážců

1966 • 4. – 5. 11. Krkonoše postihla větrná kalamita; zničila 420 ha lesa (přes 250 tisíc m³ dřevní hmoty) a likvidace kalamity poznamenala na řadu let lesní hospodářství

1967 • Správa převzala do své péče Krkonošské muzeum ve Vrchlabí a zahájila jeho celkovou rekonstrukci (muzeum uzavřeno pro veřejnost od r. 1967 do r. 1984)

1968 • I. ročník časopis Krkonoše (4x ročně)

1969 • Přes silné protesty se na území NP uskutečnila Mezinárodní šestidenní motocyklová soutěž

1970 • Výsledky výzkumu přírodních podmínek Studniční hory a Modrého dolu (více jak 22 tisíc údajů) přispěly k zamítnutí projektu sportovního areálu v této části Krkonoše

1971 • Na vrcholu Sněžky začala výstavba tří nových polských objektů

1972 • Přes odpor ministerstva kultury se 47. šestidenní opět realizovala na území KRMAP • v Peci zahájilo činnost první terénní středisko (TES 1)

1973 • Návrhy řešení nové České boudy na vrcholu Sněžky – odstartovaly 30letou historii sporů o budoucí podobu vrcholu nejvyšších české hory

1974 • Silný motoprovoz na Masarykově horské silnici si vynutil uzavření parkoviště na Krkonoši a ukončení osobní dopravy na Horních Mísečkách • VČ KNV zřídil Útvar hlavního architekta pro oblast Krkonoš, jako samostatnou organizaci

1975 • Nová Labská bouda zahájila provoz, který záhy vyvolal mnoho ochrannářských a ekonomických problémů

1976 • Správa KRMAP zakoupila Rýchorskou boudu a zahájila zde výstavbu České školy ochrany přírody; ve Vrchlabí pak odkoupila 3 historické domy na náměstí Míru s cílem jejich rekonstrukce a s využitím pro výchovné a informační účely

1977 • Ve Špindlerově Mlýně se uskutečnila vědecká konference „Člověk a horská příroda ve XX. století“

1978 • Správa KRMAP se stala členem IUCN

1979 • Jilemnické muzeum přešlo do odborné péče Správy KRMAP

1980 • Po klimatickém zvratu na přelomu roku 1979/80 se ve vyšších polohách Krkonoše objevily nápadné projevy imisního poškození krkonošských smrkových lesů

1981 • Správa KRMAP dokončila rekonstrukci 3 historických domů ve Vrchlabí a otevřela zde historicko-národopisnou expozici a hlavní informační středisko Krkonoše

1982 • V Peci pod Sněžkou proběhlo pracovní zasedání Východoevropského komitétu pro výchovu při IUCN, věnované výchově k ochraně přírody

1983 • Správa KRMAP otevřela expozici živých zvířat v areálu zámeckého parku ve Vrchlabí (minizoo) a stálou expozici „Počátky lyžování v českých zemích do roku 1914“ v Krkonošském muzeu v Jilemnici

1984 • Po 16 letech se znovu otevřelo Krkonošské muzeum ve Vrchlabí se stálou ekologickou expozicí Kámen a život, kterou zde Správa KRMAP realizovala nákladem 9 milionů Kčs • Na Generálním shromáždění IUCN v Madridu byl KRMAP zařazen mezi první tucet

Ministr životního prostředí v Krkonoších

Výročí 40 let existence Krkonošského národního parku přijel dne 16. května do Špindlerova Mlýna oslavit také ministr životního prostředí Libor Ambrozek. Ve svém projevu na tiskové konferenci, pořádané správou národního parku, zdůraznil především fakt, že ochrana přírody nemusí být překážkou ekonomického rozvoje území.

„Využití ekonomického potenciálu skutečnosti, že jde o národní park, je možné hned několika způsoby,“ řekl ministr Ambrozek. Vstup do Evropské unie je velkou šancí například v oblasti podpory šetrných forem zemědělství v horských a podhorských oblastech, stejně tak jako v oblasti podpory projektů

regionálního rozvoje. *„Ta šance je tady o to větší, že se jedná o region na hranicích Polska a České republiky. Krkonoše jsou navíc mezi územími, uvažovanými v seznamu soustavy zvláště chráněných území evropského významu NATURA 2000,“* dodal Ambrozek. Velmi důležitým aspektem ekonomického rozvoje, ohleduplného k životnímu prostředí a unikátní přírodě, je důraz na ekologicky šetrné formy turistiky – agroturistika, turistika spojená s environmentální osvětou a výchovou (například ve SEV Rýchory či SEVER Horní Maršov), ohleduplná cykloturistika v létě, běžkařské túry v zimě.

(z materiálů tiskového oddělení MŽP)

nejohroženějších národních parků světa (důvod – rozsáhlé imisní poškození ekosystémů národního parku)

1985 • 7. – 8. 10. se v Krkonoších uskutečnilo společné výjezdní zasedání Vládní komise pro rozvoj Krkonoš a vědecké rady Správy KRMAP. Předmětem jednání je materiál pro vládu ČR – Ekologická optimalizace dalšího rozvoje Krkonoš.

1986 • Pro zabezpečení území NP před rušivými vlivy z okolní intenzivně využívané krajiny bylo 19.8. 1986 nařízením vlády zřízeno ochranné pásmo KRMAP na rozloze 18 400 ha • Skončila rekonstrukce Rýchorské boudy, kde Správa KRMAP zahájila provoz české školy ochrany přírody

1987 • Po více jak třicetileté tradici (poprvé 1955) lyžařského závodu Krkonošská sedmdesátka bylo nutné odklonit její trasu z hřebenových partií, kde masová účast v posledních letech vedla k neúměrným škodám na přírodě NP

1988 • Ve Svatém Petru zahájen provoz dalšího z diskutovaných urbanistických památníků totalitního režimu – zotavovny URO Horal, s kapacitou až 350 lůžek

1989 • MK ČR zamítlo žádost Interhotelu Krkonoše o výjimku k výstavbě České boudy a lanovky na Sněžku a vyjádřilo zásadní nesouhlas s tímto záměrem

1990 • Ve Špindlerově Mlýně se uskutečnila významná mezinárodní konference IUCN s názvem Národní parky – imise a lidé • KRMAP se stal členem Evropské federace národních a přírodních parků

1991 • Správa přešla pod přímé řízení nově vytvořeného MŽP a došlo k začlenění Útvaru hlavního architekta pro oblasti Krkonoš do organizační struktury Správy KRMAP • Vládním nařízením 165/92 Sb. byl znovu vyhlášen Krkonošský národní park, jeho území rozčleněno do 3 zón a ochranného pásma

1992 • Krkonoše byly zařazeny do světové sítě Biosférických rezervací UNESCO jako Bilaterální Biosférická Rezervace Krkonoše/Karkonosze • 7. října byly zahájeny práce na holandsko-českém projektu nadace Face „Zalesňování a obnova lesů v KRMAP“ • Pančavské rašeliniště, Labská louka a Úpské rašeliniště (celkem 230 ha) se dostaly na seznam mezinárodně významných mokřadů v rámci Ramsarské dohody

1993 • Ve Špindlerově Mlýně proběhla mezinárodní konference Horské národní parky a biosférické rezervace – Monitoring a management

1994 • Správa KRMAP a 3 lesní závody hospodařící na území NP a jeho OP se na základě zákona 114/92 Sb sloučily v jednu instituci a Správa KRMAP tam převzala zodpovědnost za péči o krkonošské lesy

1995 • V 32. ročníku sborníku Opera Corcontica byl podrobně popsán unikátní fenomén národního parku – krkonošská arko-alpínská tundra

1996 • Začala dvouletá rekonstrukce povalového chodníku přes Úpské rašeliniště (Ramsar site);

1997 • Mohutné přívalem deště v červenci 1997 měly na svědomí stoletou vodu, která napáchala v Krkonoších velké škody

1998 • Na hlavních lyžařských sjezdovkách se začal budovat systém umělého zasněžování (Špindlerův Mlýn, Harrachov) • Při opravě turistických stezek je snaha vrátit se k technologii štetovaných na sucho spárovaných kamenných chodníků

1999 • Zimní sezóna 98/99 byla mimořádně rušná na sesuvy sněhových lavin, celkem jich spadlo 34, největší z nich 25. 3. v Úpské jámě; měla objem přes 66 000 tun (to je 70 vlaků o 40 vagonech, plně naložených uhlím)

2000 • Po 9 letech skončil v Krkonoších holandsko-český projekt obnovy imisemi poškozených lesních porostů, známý pod názvem projekt nadace Face. Tato holandská nadace pomohla krkonošským lesníkům obnovit více jak 5200 hektarů imisemi poškozených horských lesů; nadace Face obdržela za tuto pomoc ocenění od ministra ŽP

2001 • Rada národního parku obnovila svou činnost: pracuje v sekci regionální a v sekci vědecké • KRMAP a Dyrekcia KPN v rámci programu EUROPARC Federation uzavřela dlouholetý projekt spolupráce s národním parkem Snowdonia ve Walesu

2002 • Zima bohatá na sněhovou nadílku vyvolala vzrušené diskuse mezi Správou KRMAP a Horskou službou o potřebě odstřelu sněhových lavin • Krkonoše – Jizerské hory, taková je od loňska nová obsahová koncepce časopisu Správy KRMAP

2003 • jubilejní 40. rok existence KRMAP by měl probíhat ve znamení společného hledání nejlepšího řešení budoucnosti Sněžky • neméně složité bude řešení, jak zachránit nejstarší krkonošskou hřebenovou boudu – vzhledem k havarijnímu stavu je Luční bouda od začátku roku pro veřejnost uzavřena

(tisková zpráva Správy KRMAP)

Italský přístup k nakládání s biodegradabilními odpady

V rámci projektu Phare CZ 00/IB/EN/02 „Centre for Waste Management“ v oblasti nakládání s biologicky rozložitelnými odpady byla uskutečněna studijní cesta pracovníků Centra pro hospodaření s odpady při VÚV T.G.M. v Praze spolu s některými zaměstnanci Ministerstva životního prostředí do severní Itálie (region Lombardie / provincie Milán).

Podle programu připraveného italskými experty jsme navštívili první den městečko CARUGATE ležící 15 km severně od Milána (Pádská nížina); počet jeho obyvatel se pohybuje okolo 13 000.

Se sběrem odpadu z jídla zdejší radnice začala už v roce 1993. Co se týče odpadu ze zeleně, radnice se rozhodla jít cestou podpory domácího kompostování. V současné době probíhá svoz kuchyňského odpadu 2x týdně (Po, Čt). V zástavbě rodinných domků je odpad sbírán pomocí biodegradabilních pytlíků a uzavřených plastových nádob o obsahu 5 – 15 litrů. Cena jednoho biodegradabilního pytlíku (kukuřičného) se pohybuje okolo 0,035 EUR v případě, že sáčky distribuuje sama obec. Občané mají jinak možnost zakoupit si tyto pytlíky v obchodech, kde se jejich cena pohybuje 0,06 – 0,1 EUR. Odpad je svážen vždy jedním zaměstnancem městských služeb a mobilním prostředkem, v rodinné zástavbě pomocí větších multikár a v sídlištní zástavbě linearpresy. Během svozu je obsah nádob ihned kontrolován „sběračem“ (door – to – door collection). V případě, že obsah nádoby nedosahuje požadované kvality (např. odpad je v jiném než biologicky rozložitelném sáčku), není vyprázdněn. Na kompostárnu pronikne maximálně 1% jiných než BRO sáčků. V sídlištní zástavbě je u každého domu sběrné místo s nádobami o objemu 120 – 240 l. Sběrné místo je vybaveno nádobami na papír, sklo, plechovky, bioodpad.

Životnost nádob se pohybuje od 5 do 7 let. Jestliže se vyskytne jakýkoliv problém s nádobou, obyvatelé mají možnost zavolat na radnici a tento problém zkontrolovat. Popelnice se umísťují na okraj chodníku pouze v době svozu. Prakticky ihned po vyprázdnění jsou přemístěny za plot.

Místní vyhláška o odpadech zavedla povinnost pro občana (domácnost) starat se o odpadové nádoby (umývat) po každém svozu BRO. U sídlištní zástavby přichází v úvahu správce (domovník) či správcovská společnost.

Dalšího dne jsme zavítali do CINISELLA BALSAMA, které leží 3 km severně od Milána (příměstská oblast Milána); počet jeho obyvatel se pohybuje okolo 80 000.

Město upravilo své odpadové hospodářství dvěmi místními vyhláškami, a to vyhláškou o místních poplatcích za odpad a vyhláškou o separovaném sběru odpadů, který je osvobozen od poplatků.

V oblasti rodinných domků je provozován systém sběru door – to – door (sběr od domu) pro využitelné složky odpadu. Odpad ze zahrad u rodinných domků je zpracováván v místě vzniku – maximální podpora domácího kompostování snížením poplatků za sběr odpadu. Minimálně 1x ročně probíhá v této zástavbě kontrola průběhu domácího kompostování.

Separovaný sběr kuchyňského odpadu odstartoval v roce 1997 (pilotní projekt trval 6 měsíců). Měsíc před zavedením probíhala v dotčených místech intenzivní kampaň na podporu sběru kuchyňského odpadu financovaná ze strany radnice. 1x ročně je distribuován domácnostem leták informující a obhajující principy separovaného sběru.

Sídlíště jsou vybavena zastřešenými sběrnými místy (cca 200 obyvatel na jedno sběrné místo), kde jsou k dispozici kontejnery na papír, sklo, bioodpad a zbytkový odpad. Plasty jsou zde sbírány pomocí pytlů. Sebraný kuchyňský odpad jde na třídírnou odpadu, kde se odstraní příměsí (do 1 % příměsí). V současné době probíhá svoz kuchyňského odpadu 2x týdně (Po, Čt).

Jako doplňkový sběrný systém provozuje město sběrný dvůr (pozn. – jeden sběrný dvůr na 80 000 obyvatel !!!). Sběrné dvory se nijak neliší od těch v České republice. Srovnatelným městem, co se týče počtu obyvatel, může být město Zlín (82 000 obyvatel), které provozuje na svém území 4 sběrné dvory. Dále jsou po Cinisellu rozmístěny žluté kontejnery s nápisy CHARITAS, které slouží pro sběr textilu.

O nádoby na odpad se starají domácnosti, případně domovník, který pečuje o čistotu popelnice. Jestliže se vyskytne jakýkoliv problém s nádobou, obyvatelé mají možnost zavolat na Technické služby a tento problém zkontrolovat.

Třetího dne jsme opustili sběrné systémy a zavítali do kompostárenského provozu. Areál kompostárny se nachází 70 km severovýchodně od Milána (poblíž Bergama), ročně se zde zpracuje přibližně 60 000 tun materiálu (cca odpad od 1 000 000 obyvatel). Jedná se o odpad ze separovaných sběrů (kuchyňský odpad a odpad ze zeleně). Spádovou oblast kompostárny tvoří region Bergamo + částečně zasahuje i do okolních provincií.

Vstupní materiál se skladuje odděleně. Odpad z údržby zeleně se skladuje na hromadách před halou na vodohospodářsky zabezpečené ploše, kde dochází zároveň k jeho drcení (drtič firmy Doppstadt). Odpad z jídla je ukládán do prostoru haly, ze které je odsáván odpadní vzduch a čištěn, aby docházelo k eliminaci zápachů. V současné době jsou zápachy eliminovány chemickou cestou. V nejbližší době ale dojde k nahrazení tohoto způsobu instalací biofiltru, jehož náplň bude tvořit předkompostovaný drcený zelený odpad či drcená stromová kůra. Životnost filtru se odhaduje přibližně na 3 – 5 let, účinnost se pohybuje v rozmezí 85 – 95 %. Dojde-li ke snížení účinnosti, lze náplň biofiltru zařadit do kompostovacího procesu a k vytvoření nového lze použít materiál dostupný na kompostárně.

V případě, že se v dodávce objeví nežádoucí příměsi (plastové pytlíky), vrací se zpět na nákladní auto (pouze část, ne celá dodávka materiálu).

Dešťová voda z celého areálu spolu s průsaky z kompostu je zachycována a svedena do nádrže. Takto zachycená voda je využita během kompostování, jelikož je tento proces značně náročný na potřebu vody a dodávky vody z vodovodu by byly ekonomicky pro firmu neúnosné.

Následujícího dne, který byl programově značně nabitý, jsme zavítali do dvou zařízení: do kompostárny a do závodu na mechanicko – biologické zpracování odpadu (MBT).

Jedná se o středně velkou kompostárnu, která je ročně schopna zvládnout 20 000 tun odpadu. Zpracovává se zde odpad ze zahrad spolu s odpadem z jídla.

Kompostárna byla vybudována na bývalé zemědělské usedlosti, technologie byla dodána firmou Entsorga Italia S.r.l.

Odpad z kuchyní je skladován v hale, která je kvůli zápachům odvětrávána, a pachy jsou eliminovány v otevřeném biofiltru, jehož náplň tvoří vlhká drčená stromová kůra (borka).

V příjmové hale je umístěn šnekový mísič. Ke kuchyňskému odpadu se přidává drčený zelený odpad v poměru 1:1. Takto připravená směs jde do bioreaktorů, které jsou plněny střechou.

Odpad ze zeleně je skladován pod přístřeškem (dle mého zcela zbytečně – do masy je znemožněno pronikání deště = dodání vlhkosti), nadrcen (kladivový mlýn) a pomocí čelního nakladače transportován do mísiče (šnekový).

V bioreaktorech probíhá intenzivní proces (nucená aerace), kde vzduch je z kompostovacího reaktoru odsáván a následně čištěn. Technologii tvoří 24 ks bioreaktorů a 3 ks biofiltrů (jeden biofiltr na 8 reaktorů tvoří jeden modul). Hodnota takového modulu je přibližně 220 – 240 tis. EUR. Objem jednoho reaktoru je 25 m³. Doba zdržení materiálu v reaktorech se pohybuje od 14 dnů a více v závislosti na konečném použití výsledného produktu. Dle italských předpisů je možné dát kompost po 14 dnech zdržení v reaktoru přímo na pole; delší doba je zase vhodná pro zahrádkářské použití.

Čerstvý vzduch je přiváděn pod perforovanou podlahu. V prostoru nad podlahou je podtlak, což má za následek rovnoměrnou distribuci vzduchu. Přívod a odvod vzduchu je řízen podle teploty. Teplota se udržuje ± 55°C za pomoci softwaru, který reguluje polohu ventilů na přívodu a odvodu vzduchu. Pro hygienizaci, dle italských předpisů, postačuje udržení min. teploty 55°C minimálně po dobu tří dnů.

Dozrávání probíhá v uzavřené hale, bez překopávání a bez nucené aerace. Pouze je odváděn „odpadní“ vzduch z prostoru haly a dále je čištěn na biofiltru.

Vodní hospodářství kompostárny spočívá v zachycování výluhů a dešťové vody. Zachycená voda je použita pro zvlhčování kompostu za pomoci trysek umístěných v horní části reaktoru.

Zařízení pro zpracování MBT se zabývá zbytkovým komunálním odpadem z provincie Lodi. Roční kapacita tohoto zařízení činí 60 000 tun/rok, což přesně pokrývá

požadavky provincie na úpravu zbytkového odpadu, aby byla naplněna směrnice EU o skládkování. Podnik provádí MBT – suchá stabilizace KO.

V celém prostoru haly je udržován podtlak, aby nedocházelo k úniku zápachu. Odpadní vzduch je čištěn na biofiltru, který umístěn na střeše zařízení. Vlhkost biofiltru je udržována výluhy ze zakládek odpadu.

Drcení probíhá pouze přes den (v přítomnosti obsluhy), a to z důvodu maximalizace ochrany drtícího zařízení před poškozením.

Z nadrceného odpadu jsou jeřábem vytvořeny „zakládky“ (hromady nadrceného odpadu) na perforované podlaze, kde probíhá suchá stabilizace. V prostoru je 14 zakládek, což představuje čtrnáctidenní dobu zdržení odpadu v tomto prostoru. Jedna zakládka tvoří denní zásobu odpadu (cca 200 tun odpadu). Z každé zakládky je intenzivně odsáván vzduch, u kterého se měří teplota vzduchu každé hromady. Každou zakládku je možno regulovat samostatně. Vzniklé teplo je využíváno k vysušování odpadu. Hlavním cílem suché stabilizace je vysušení odpadu.

Síta, hustotní třídění (= třídění na základě rozdílné hustoty materiálů), magnetické pásy a další třídící zařízení tvoří mechanickou část, jejíž cílem je získání RDF (= refuse derived fuel = alternativní palivo z odpadu). Ze vstupního materiálu je na konci procesu získáno 5 % kovů, 50 % RDF (papír, plasty) a 20 % tvoří zbytek (sklo, keramika, prach), který putuje na skládku. A zároveň se eliminuje 20 % H₂O a 5 % CO₂ během úprav.

RDF je propagováno jako palivo vhodné pro elektrárny nebo cementárny.

Celkové investiční náklady na vybudování tohoto zařízení činily cca 10 mil EUR. Spotřeba energie na úpravu jedné tuny odpadů se pohybuje mezi 15 – 20 kWh (pokud by cílem technologie nebylo vysušení, ale stabilizace před uložením na skládku, tak by se spotřeba energie zvýšila až na 50 kWh na tunu).

V poslední den pobytu jsme ještě zavítali na kompostárnu, jejíž roční kapacita činí 12 000 tun vstupního materiálu. Převážnou složku tvoří odpad ze zeleně spolu s odpadem z kuchyní. Celou technologii dodala firma ENTSORGA Italia S.r.l..

Hlavní podstatou je, že daná technologie byla postavena na zelené lince a mají zde daleko lépe zvládnutou technologii dozrávání. Veškeré zařízení kompostárny je umístěno na vodohospodářsky zabezpečené ploše (VHP). Investiční náklady se pohybovaly okolo 2 mil. EUR. Spotřeba energie na zpracování 1 tuny bioodpadu se pohybuje mezi 20 až 30 kWh.

Zelený odpad je skladován v VHP pod modrým nebem. Kompostárna nevlastní drtící odpadu, a proto tuto situaci řeší formou pronájmu tohoto zařízení. Z diskuse vyplynulo, že pro kompostárnu, která drtí do 5000 tun odpadu, se nevyplatí si pořizovat vlastní mechanizaci.

Kuchyňský odpad je navážen do kryté haly, kde je následně míchán spolu s drčeným zeleným odpadem za pomoci čelního nakladače v poměru 1:1. Takto připravenou surovinou jsou plněny bioreaktory, ve kterých zůstává minimálně 14 dnů (v závislosti na

konečném použití kompostu). Teplota je zde za pomoci softwaru udržována okolo 55 °C. Zápachy z tohoto prostoru jsou odsávány a vedeny do biofiltru, kde dochází k jejich eliminaci. Jako náplň opět slouží vlhká drcená stromová kůra.

Výluhy spolu s dešťovou vodou jsou shromažďovány ve dvou tancích. A jsou následně využívány pro úpravu vlhkosti jak vstupního materiálu, tak biofiltrů.

Po ukončení aktivací fáze (intenzivní provzdušňování v bioreaktorech) je materiál přeskládněn na dozrávací plochu, v níž jsou zabudovány kanály, kterými se přivádí vzduch. Na této ploše se vytvoří hromady materiálu, které jsou následně ručně zakryty polopropustnou textilií, která má za úkol

eliminovat zápach a udržovat vlhkost. Vzduch přes fólii volně prochází a na vnitřní straně se tvoří vodní film, který do sebe zachytí zápašné látky, které pak spolu s vodou stečou zpět do kompostu, kde zdegradují.

Zralý kompost je tříděn na rotačním síti. K dispozici jsou dva bubny s různou hustotou děr (hrubé a jemnější). Nadsítný podíl z hrubého síta končí na skládce odpadu, pak nastává třídění podsítného na jemnějším rotačním síti. Nadsítná část z tohoto druhého třídění se vrací zpět do kompostovacího procesu (20 mm) a podsítný podíl (10 mm) tvoří hotový kompost.

Ing. Martin Grygara

Kompostárna FerGEO S.r.l.

V popředí kompostovací boxy firmy ENTSORGA Italia, na pozadí nádrže na výluhy a zachycenou dešťovou vodu spolu s odvodušňovanou halou pro skladování vytríděných složek.

Mezinárodní den biologické rozmanitosti v roce 2003

Dne 22. května 1992 byl po sedmi zasedáních Mezivládního dohodovacího výboru (Intergovernmental Negotiating Committee – INC) přijat v Nairobi text **Úmluvy o biologické rozmanitosti** (Convention on Biological Diversity – CBD). Proto se 22. květen slaví jako Mezinárodní den biologické rozmanitosti. Úmluva, kterou do května 2003 ratifikovalo 187 států, patří svým rozsahem k nejširěji koncipovaným mezinárodním smlouvám. Zahrnuje nejen ochranu biologické rozmanitosti, ale též udržitelné využívání jejích složek a v posledním období stále aktuálnější rovnoměrné a spravedlivé využívání biologických zdrojů. Právě k tomuto třetímu cíli Úmluvy se vázalo téma Mezinárodního dne biologické rozmanitosti pro r. 2003: **Biologická rozmanitost a zmírnění chudoby – výzvy pro udržitelný rozvoj** (Biodiversity and Poverty Alleviation – Challenges for Sustainable Development). Toto téma bylo vybráno jako odezva na jednání a hlavní závěry Světového summitu o udržitelném rozvoji (WSSD), uskutečněného na přelomu srpna a září 2002 v Johannesburgu. Zde bylo odstranění chudoby označeno za největší výzvu z dnešního celosvětového pohledu. V této souvislosti byl přijat závazek na zřízení Fondu solidarity OSN na pomoc rozvojovým zemím

a na snížení počtu lidí bez přístupu k základním hygienickým službám o polovinu do r. 2015.

Biologická rozmanitost sehrává v tomto úsilí nezapomenutelný význam. V rámci Úmluvy představuje významnou událost v tomto směru vypracování a přijetí tzv. Bonnských směrnic (šestým zasedáním Konference smluvních stran v dubnu 2002 v nizozemském Haagu), usměrňujících přístup ke genetickým zdrojům a rozdělování výnosů z nich. Významným doplňkem se stala Mezinárodní smlouva o rostlinných genetických zdrojích pro výživu a zemědělství (International Treaty on Plant Genetic Resources for Food and Agriculture), vypracovaná v rámci mezivládní Komise o genetických zdrojích FAO a přijatá na poslední konferenci smluvních stran FAO v listopadu 2001. Výzva k její ratifikaci vzešla rovněž z výše uvedeného šestého zasedání Konference smluvních stran Úmluvy o biologické rozmanitosti.

Při příležitosti Mezinárodního dne biologické rozmanitosti vydal sekretariát Úmluvy plakát s tématem r. 2003 s logy CBD, OSN a UNEP.

**Ing. Milena Roudná, CSc.,
odbor globálních vztahů MŽP**

Dokument režiséra Josefa Císařovského „Mapa míst svatých a klatých“ oceněn na Slovensku

Na IX. ročníku Mezinárodního festivalu filmů, televizních programů a videoprogramů s tematikou ochrany a tvorby životního prostředí – ENVIROFILM 2003, který se konal od 6. do 10. května 2003 v Banské Bystrici, získal I. cenu v kategorii D – volná tvorba (filmy animované, hrané, loutkové atd.) dokument režiséra Josefa Císařovského „Mapa míst svatých a klatých“. Do festivalové soutěže tento pořad přihlásilo MŽP, proto cenu převzal ministr životního prostředí Libor Ambrozek, který se zúčastnil festivalu na pozvání ministra životního prostředí SR László Miklóse.

Dokumentární film putuje po stopách neznámé Balbínovy mapy a především chce postihnout její smysl. Naznačuje, že děje minulosti prosakují do dnešních dnů a upozorňuje na zásadní rozdíl mezi hmotným a duchovním bohatstvím.

Pořad vznikl ve spolupráci České televize a Ministerstva životního prostředí. Na svoji premiéru v ČT teprve čeká.

RNDr. Jitka Radová,
odbor vnějších vztahů MŽP

Foto autorka

Ministr Ambrozek přebírá cenu pro film Mapa míst svatých i klatých

Ministr Ambrozek diskutuje s režisérem Stevem Lichtagem, členem mezinárodní festivalové poroty

Účastníci festivalu se nevěnovali jen filmům ...

Zpravodaj MŽP vydává Ministerstvo životního prostředí, Vršovická 65, 100 10 Praha 10 – Vršovice, tel.: 267 122 549
• Odpovědná redaktorka RNDr. Jana Plamínková, tel.: 251 817 302, e – mail: jplaminkova@volny.cz •
Administrace a objednávky SEVT a. s., Pekařova 4, 181 06 Praha 8 – Bohnice, tel.: 233 551 711, fax 233 553 422,
e – mail: sevt@sevt.cz • Roční předplatné Věstník & Zpravodaj MŽP s přílohou EIA 750 Kč • Sazba: Informica,
vytiskla Tiskárna PeMa, Praha • Vychází 12x ročně • Číslo 7/2003 předáno do tisku 6. 6. 2003.

ISSN – tištěná verze 0862 – 9005